

15ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

21 ΠΛΑΝΟ
2013 #271

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΛΙΕΝΤΕ
1973. Διαδηλωτές στους δρόμους του Σαντιάγο της Χιλής
υπέρ του προέδρου. Παρά το κίνημα συμπαράστασης,
ωστόσο, η στρατιωτική συνωμοσία, εκμεταλλεόμενη
την αποσταθεροποίηση και το κοινωνικό χάος,
έστειλε στην εξουσία τον στρατηγό Πινοσέτ,
σε μια στυγνή δικτατορία που κράτησε 18 χρόνια.

ΠΑΤΡΙΣΙΟ ΓΚΟΥΣΜΑΝ

ΣΥΓΚΙΝΗΣΗ ΜΕΝ
ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΔΕ...

THESSALONIKI
INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL
www.filmfestival.gr

TASTE THE MOMENT

15TH THESSALONIKI DOCUMENTARY FESTIVAL

SPONSOR OF THE AUDIENCE AWARDS

Fischer
PILSENER BEER

 facebook.com/FischerBeerGreece

Enjoy responsibly

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

15-24.3.2013

15

THESSALONIKI
DOCUMENTARY
FESTIVAL

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ
1973. Ο Σαλβαδόρ Αλιέντε εκφωνεί διάγγελμα από το μπαλκόνι του προεδρικού μεγάρου, λίγο πριν από τη δολοφονία του που σήμανε και την εγκαθίδρυση στρατιωτικής δικτατορίας υπό τον Αουγκούστο Πινοσέτ. Η μάχη της Χιλής – Μέρος II: Το πραξικόπημα, του Πατρίσιο Γκουσμάν, παρουσιάζει διεισδυτικά τα γεγονότα.

Η εφημερίδα του
Φεστιβάλ Κινηματογράφου
Θεσσαλονίκης

Ειδική έκδοση για το
15ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης

№ 271 [20/3/2013]

Διευθυντής σύνταξης: Ηλίας Κανέλλη

Αρχισυντάκτρια: Δήμητρα Νικολοπούλου

Συντονισμός ύλης: Γκέλυ Μαδεμλή

Σύνταξη: Ελένη Ανδρουτσοπούλου, Αγγελική Βέργου,
Δημήτρης Κερκινός, Αλεξάνδρα Κόλια,
Γιώργος Κρασσακόπουλος, Μαρία Παπαδάκη, Αγγελική Πέτρου,
Γιάνα Σαρή, Τζωρτίνα Σεργιέρη, Θάνος Σταυρόπουλος,
Έλενα Χρηστοπούλου

Υπεύθυνη αγγλικών σελίδων: Λίλυ Παπαγιάννη

Φωτογράφος: Βασίλης Βερβερίδης (MOTIONTEAM)

Εκτύπωση: ΤΥΡΟ-ΜΟΥΓΟΣ | COMMUNICATION IN PRINT

Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο: Δημήτρης Εϊπίδης

Ο διευθυντής σύνταξης, η αρχισυντάκτρια και οι συντάκτες της εφημερίδας του Φεστιβάλ εργάζονται χωρίς αμοιβή.

EDITORIAL του Ηλία Κανέλλη

Ο πολύτιμος Πατρίσιο Γκουσμάν

Οι Χιλιανοί που μου αρέσουν δεν κάνουν ντοκιμαντέρ, κάνουν φίξιον. Ο ένας ονομάζεται Αλεχάντρο Γιοντορόφσκι και έχει σκηνοθετήσει δύο ταινίες, το *Holy Mountain* και το *Santa Sangre*, κι έχει γράψει φοβερά σενάρια επιστημονικής φαντασίας, κάποια από τα οποία τα σχεδίασε ο Μοebius. Τον άλλον μου τον είχε υποδείξει ο Τορνές, ήταν ο Ραούλ Ρουίζ (πέθανε πρόπερσι), το σινεμά του ήταν ένα κράμα μαγικού ρεαλισμού με εθνογραφικές αναφορές – μια φορά στο Παλλάς είχαμε πάθει πλάκα με την ταινία *Η στέγη της φάλαινας* και, μάλλον, αδικεί τη δουλειά του το ότι ίσως η μεγαλύτερη επιτυχία του ήταν οι *Τρεις κορόνες του ναύτη*, που ήταν μόνο μαγικός ρεαλισμός, τόσο κοντά δηλαδή στο κυρίαρχο ρεύμα της λατινοαμερικανικής λογοτεχνίας. Αλλά όπως έλεγε και ο Πάνος Κουτρομπούσης (νομίζω), *συγκίνηση μεν, συνείδηση δε*. Γι' αυτό με περιέργεια διάβασα τα σχετικά με έναν άλλο Χιλιανό, τον Πατρίσιο Γκουσμάν. Ντοκιμαντερίστας αυτός, ασχολήθηκε με το δράμα της χώρας του – αρχίζοντας, με τη *Μάχη της Χιλής*, από τον τρόπο με τον οποίο ανατράπηκε ένας πραγματικός δημοκράτης μεταρρυθμιστής, ο Σαλβαδόρ Αλιέντε, για να παραδοθεί η χώρα 18 χρόνια στην εξουσία της στυγνής, ανελεύθερης, δολοφονικής χούντας του Αουγκούστο Πινοσέτ. Μπήκα στο youtube και βρήκα τη *Μάχη της Χιλής* και αρκετές άλλες. Για να διαπιστώσω ότι η μάχη της τεκμηρίωσης είναι αδυσώπητη – και στο τέλος της δεν ενεδρεύουν τα κλισέ μιας εύκολης στράτευσης, της υιοθέτησης μιας οπτικής ενός στρατοπέδου. Ο Πινοσέτ μπορεί να ήταν ένας βάνουσος δολοφόνος, υποχείριο της ιμπεριαλιστικής πολιτικής της Αμερικής εκείνου του καιρού, αλλά ένα τμήμα του συνδικαλισμού, μονοδιάστατου και τυφλού στις διεκδικήσεις του (οι φορτηγατζήδες, π.χ., που

παρέλυσαν τη χώρα, λειτούργησαν ως παράγοντες αποσταθεροποίησης), συνέβαλε στην εκτροπή. Ο Γκουσμάν είναι ένας επαναστάτης. Από την πραγματικότητα πήρε ό,τι εκείνη του παρείχε. Εκείνος έβαλε τη μέθοδο, την επιμονή, τη γνώση, την έρευνα και την προσπάθεια κατανόησης. Τα ντοκιμαντέρ του είναι στρατευμένα στην ανάγκη της διείσδυσης σε βάθος, της κατανόησης των γεγονότων. Δεν έβγαλε εύκολα συμπεράσματα. Δεν υποβάθμισε πτυχές της πραγματικότητας. Και κυρίως δεν ξεκίνησε να μοντάρει τις εικόνες του πάνω σε προκάτ ιδεολογικές βεβαιότητες. Ίσως γι' αυτό, ενώ έξω από τη χώρα του είναι αποδεκτότατος, στη Χιλή, όπως ο ίδιος δηλώνει στη συνέντευξή του στις επόμενες σελίδες, τον έχουσε γραμμένο. Οι κοινωνίες δύσκολα αποδέχονται ότι χρειάζεται να έλθουν αντιμέτωπες με τον ίδιο τον κακό εαυτό τους για να γίνουν καλύτερες. Γι' αυτό και εύκολα εμπιστεύονται τους δημαγωγούς και τους κόλακες. Έτσι γίνεται στη Χιλή. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ελλάδα. Γι' αυτό χρειάζεται να βρείτε χρόνο να δείτε τις ταινίες του Γκουσμάν. Ουσιαστικός και πάντα μαχητικός, έχει ένα κέντρο: πώς η ζωή θα γίνει καλύτερη, ουσιαστικότερη, δημιουργικότερη. Ντοκιμαντερίστας ο ίδιος, υποκλίνεται στο ρόλο των τεχνών και ευρύτερα της καλλιέργειας: «Ένα από τα ελάχιστα όμορφα πράγματα που έχουμε σήμερα, σε μια εποχή που η καθημερινή μας ζωή είναι γεμάτη εντάσεις, είναι ο απέραντος κόσμος των τεχνών», λέει, στο πλαίσιο της συνέντευξης που μας παραχώρησε. «Το θέατρο, η μουσική, το μπαλέτο, ο κινηματογράφος, το τσίρκο, τα μουσεία, η όπερα, το καμπαρέ, είναι τα καλύτερα εφόδια που έχουμε στη διάθεσή μας σήμερα για να απολαύσουμε τη ζωή, να διατηρήσουμε την ελπίδα και την αισιοδοξία και, πάνω απ' όλα, να καλλιεργήσουμε την χαρά και την ευχαρίστηση». Καλλιέργεια, χαρά, ευχαρίστηση. Ούτε βία ούτε μίσος ούτε μηδενισμός ούτε εξουσία. Κύριε Γκουσμάν, είστε πολύτιμος.

@filmfestivalgr
ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΟ TWITTER

ΣΥΓΚΙΝΗΣΗ ΜΕΝ, ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΔΕ

Κάπου ανάμεσα στην ηθογραφία και στο στοχασμό, στην αγιογραφία και στην καταγγελία, στο χρονογράφημα και στο δοκίμιο, τα ντοκιμαντέρ του σημαντικότερου εν ζωή Χιλιανού σκηνοθέτη ξαναφέρνουν στο προσκήνιο εικόνες από την πολιτική ζωή μιας χώρας που επηρέασαν και τη δική μας πριν από δεκαετίες.

συνέντευξη στην **Δήμητρα Νικολοπούλου**

Έχετε πει, με αφορμή τη *Μάχη της Χιλής*, πως αντιληφθήκατε σ' όλη της τη διάσταση την αόρατη πραγματικότητα, αυτήν που κρύβεται πίσω από όσα συμβαίνουν μπροστά στα μάτια μας. Πόσο δύσκολο ήταν για σας να κινηματογραφήσετε αυτόν τον κόσμο;

Δεν είναι κάτι εξαιρετικά πολύπλοκο. Απλώς απαιτεί να είσαι προσεκτικός με όσα συμβαίνουν. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης του Αλιέντε, οι εργάτες ενίοτε μπλόκαραν τους δρόμους, με σκοπό να τραβήξουν την προσοχή για ένα συγκεκριμένο πρόβλημα. Τότε, εμφανίζονταν τα τηλεοπτικά κανάλια, οι δημοσιογράφοι και η αστυνομία. Αυτό ήταν ένα «ορατό» γεγονός. Όμως, γιατί συνέβαινε; Ποιες ήταν οι αιτίες του; Βεβαίως, για εβδομάδες ή κάποιες φορές ακόμη και για μήνες, οι εργάτες πραγματοποιούσαν συνεδριάσεις, συζητούσαν και οργάνωναν συνελεύσεις για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Ωστόσο, κανείς δεν κινηματογράφησε αυτό το γεγονός. Κανένα μέσο ενημέρωσης δεν κατέγραψε το πώς γεννήθηκε η σύγκρουση. Αυτό λοιπόν είναι ένα «αόρατο» γεγονός. Για να το καταγράψει κανείς, πρέπει να είναι «κολλημένος» με την πραγματικότητα.

Κατά πόσο ταμπού παραμένει στη Χιλή η αναφορά στο έργο του Αλιέντε, ο θάνατός του και όσα ακολούθησαν;

Όταν μια χώρα δεν επεξεργάζεται την ιστορική της μνήμη, γεμίζει με περιοχές που μένουν ανέγγιχτες, γεμίζει με ταμπού, ακριβώς όπως συμβαίνει και σε ορισμένες οικογένειες που δεν μπορούν να μιλήσουν ανοιχτά για όλα τους τα προβλήματα. Αυτό δημιουργεί εμπόδια στην καθημερινή συνύπαρξη... Στη Χιλή, κατά τη διάρκεια των 18 ετών της δικτατορίας, το κύριο μέσο πληροφόρησης της χώρας, η εφημερίδα *El Mercurio*, έγραφε ότι ο Αλιέντε ήταν «ανίδεος, επιπόλαιος, αλκοολικός και γυναικάς» και πολλά άλλα πράγματα, ακόμη χειρότερα. Έπειτα, αρνήθηκε την ύπαρξη των βασανιστηρίων και των εξαφανισμένων. Όταν τελικά εγκαθιδρύθηκε η δημοκρατία, η *El Mercurio* ποτέ δεν αρνήθηκε ό,τι είχε ήδη γράψει. Ποτέ δεν ζήτησε συγνώμη. Καμία κυβέρνηση δεν την υποχρέωσε να το κάνει. Ούτε οι στρατιωτικοί αποκάλυψαν ποτέ πού είναι οι 2.000 εξαφανισμένοι. Δεν έχει ακόμη περάσει από δίκη το 60% των περιπτώσεων παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ποιο είναι το αποτέλεσμα; Μια χώρα σε καταστολή, όπως εκείνες οι οικογένειες που δεν μπορούν να μιλήσουν ξεκάθαρα γιατί δεν θέλουν να γνωρίζουν την ιστορία τους.

Πιστεύετε ότι η ιστορική μνήμη μπορεί να μας αποτρέψει από τα ίδια λάθη;

Το πρόβλημα είναι ότι το έργο μου δεν διαδόθηκε ποτέ μαζικά στη Χιλή. Κανένα τηλεοπτικό κανάλι δεν αγόρασε καμία από τις ταινίες μου, εκτός από την τελευταία. Καμία πανεπιστημιακή σχολή δεν αγόρασε τις ταινίες μου, επίσης. Το ίδιο και η Δημοσία Εθνική Βιβλιοθήκη, αλλά ούτε και το νεοσυσταθέν Μουσείο Μνήμης. Η ταινία *Η μάχη της Χιλής*, για παράδειγμα, δεν διανεμήθηκε ποτέ στους κινηματογράφους, ούτε και σε DVD. Αυτό που θέλω να πω, είναι ότι οι μεταβατικές κυβερνήσεις στη Χιλή δεν ενδιαφέρονται να εμβαθύνουν στο θέμα της μνήμης, πόσο μάλλον να διδαχθούν από αυτό.

Όταν μιλάμε για ντοκιμαντέρ, συχνά αναφερόμαστε ταυτόχρονα στην «αλήθεια» και στην «πραγματικότητα». Είναι αυτές οι σωστές λέξεις;

Το ντοκιμαντέρ ποτέ δεν υπήρξε πιστό αντίγραφο της πραγματικότητας, ήταν περισσότερο μια ερμηνεία της, διά χειρός ενός δημιουργού, ενός σκηνοθέτη, ενός κατασκευαστή νοημάτων. Από την εποχή του Φλάερτι μέχρι σήμερα, το ντοκιμαντέρ δεν υπήρξε ένας καθαρός καθρέφτης της πραγματικότητας, αλλά η ερμηνεία μέσα από την οποία ένας δημιουργός γίνεται βαθιά υποκειμενικός.

Έχετε αφιερωθεί στο ντοκιμαντέρ. Είχατε ποτέ το δίλημμα για το εάν η μυθοπλασία θα εξυπηρετούσε καλύτερα το όραμά σας για μια ταινία;

Μου αρέσει πολύ να βλέπω ταινίες μυθοπλασίας. Ωστόσο, δεν με ενδιαφέρει πολύ ως δημιουργό. Προτιμώ τις μικρές ομάδες των τριών ατόμων και την οικειότητα που διασφαλίζει το ντοκιμαντέρ ως κινηματογραφικό είδος. Το ντοκιμαντέρ είναι η «μουσική δωματίου» του σινεμά. Ένα πιάνο δεν μπορεί να ακουστεί σ' ένα μεγάλο στάδιο. Ένα κουαρτέτο εγχόρδων δεν γίνεται σωστά αντιληπτό σε ένα γυμναστήριο. Το ντοκιμαντέρ προσελκύει ένα μικρότερο κοινό, αλλά πιο επιδραστικό. Στην καριέρα μου έχω γυρίσει μόνο μια ταινία μυθοπλασίας, η οποία και ήταν παταγώδης αποτυχία, παρόλο που στη σχολή κινηματογράφου έμαθα να σκηνοθετώ ηθοποιούς και να σχεδιάζω την κάθε σκηνή.

Στην ταινία *Ο Σταυρός του Νότου* θίγετε θέματα θρησκείας και θρησκευτικότητας. Ποια είναι η σχέση σας με τη θρησκεία;

Η θρησκεία έχει τεράστια σημασία στη Λατινική

«Όταν μια χώρα δεν επεξεργάζεται την ιστορική της μνήμη, γεμίζει με περιοχές που μένουν ανέγγιχτες, γεμίζει με ταμπού, ακριβώς όπως συμβαίνει και σε ορισμένες οικογένειες που δεν μπορούν να μιλήσουν ανοιχτά για όλα τους τα προβλήματα.»

Αμερική, ειδικά για τους φτωχούς ανθρώπους, οι οποίοι βλέπουν σ' αυτή ένα σπουδαίο καταφύγιο, ένα ευρύ πεδίο όπου μπορούν να ξεφύγουν από την καταπίεση και συχνά από το θάνατο. Έχω σκηνοθετήσει δύο ταινίες με θέμα τη θρησκεία. Η μία ονομάζεται *Εν ονόματι του Κυρίου*, και εστιάζει στο πώς η καθολική εκκλησία της Χιλής έσωσε χιλιάδες ανθρώπους από τις διώξεις της δικτατορίας Πινοσέτ. Η άλλη ταινία είναι *Ο σταυρός του Νότου* και πρόκειται για την ιστορία της Λατινικής Αμερικής, ειπωμένη από την οπτική της θρησκείας και της πίστης, η οποία ξεκινά με τους προκολομβιανούς μύθους και τελειώνει με την Θεολογία της Απελευθέρωσης, μια θεολογία προοδευτική που είχε έρθει σε ρήξη με τον Πάπα.

Ζείτε στην Ευρώπη, η οποία βιώνει την κρίση σε όλα τα επίπεδα. Βλέπετε διέξοδο ή φοβάστε για χειρότερα;

Είμαι απολύτως σίγουρος ότι η κρίση θα τεθεί υπό έλεγχο στο μέλλον.

Στο *Νοσταλγώντας το φως* επιχειρείτε κάτι δύσκολο: συνδυάζετε την πολιτική, την ιστορία, τη μνήμη, την αστρονομία και την αρχαιολογία, με κοινό παρονομαστή τον άνθρωπο. Θα το επιχειρούσατε νεότερος ή πιστεύετε πως με την ωριμότητα ο κόσμος αποκτά νέες αναγνώσεις;

Όλα τα πράγματα συμβαίνουν στον καιρό τους. Ωστόσο, σε καμιά ηλικία, δεν μπορεί να διασφαλίσει κανείς ότι είναι πιο εύκολη η καλλιτεχνική δημιουργία. Πάντοτε είναι κάτι δύσκολο. Δεν υπάρχει ευκολία στη δημιουργία. Το ντοκιμαντέρ *Νοσταλγώντας το φως* απορρίφθηκε από 17 τηλεοπτικούς σταθμούς παγκοσμίως, ενώ δεν είχε την κρατική στήριξη της Χιλής. Κανείς δεν μας βοήθησε στην παραγωγή της ταινίας, διότι οι κρατικοί υπάλληλοι δεν καταλαβαίνουν, λόγω του γενικότερου πλαισίου κανονισμών, τα έργα που ξεφεύγουν από τον κανόνα, από τα συνηθισμένα. «Τι είδους... σούπα ετοιμάζετε κύριε Γκουσμάν, ανακατεύοντας την αστρονομία, τους ομαδικούς τάφους, την αρχαιολογία και τα ανθρώπινα δικαιώματα;», μου έλεγαν οι ίδιοι.

Διδάσκετε ντοκιμαντέρ σε νέα παιδιά. Υπάρχει κάτι που δεν αμελείτε ποτέ να τους πείτε;

Το ντοκιμαντέρ είναι ένα υπέροχο κινηματογραφικό είδος. Είναι ένα είδος ποίησης. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, ωστόσο, ότι έχει την τάση να είναι ανατρεπτικό, ότι δεν διανέμεται όπως θα έπρεπε και ότι είναι ανεπαρκώς αμειβόμενο.

Η αρχιτεκτονική ως λατρεία του υπερβατικού και της ένωσης με τον Θεό. Η προσπάθεια κατανόησης της δημιουργικής ιδιοσυγκρασίας μιας διάσημης πιανίστριας που τυχαίνει να είναι η μητέρα της σκηνοθέτριας. Ένα πρόσωπο που έπαιξε σημαντικό πολιτικό ρόλο στην ταραγμένη Αφρική, που αναζητεί την πρόοδο, την πολιτική σταθερότητα, τις ελευθερίες και τα δικαιώματα. Εικόνες από έναν σύνθετο κόσμο.

ΜΟΝΤΕΡΝΟΣ, ΣΑΝ ΘΕΟΣ

ΣΑΓΡΑΔΑ – ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Στέφαν Χάουπτ

Η Σαγκράδα Φαμίλια (Βασιλική και Εξαγνιστική Εκκλησία της Αγίας Οικογένειας) είναι ένας ανολοκλήρωτος ναός στην καρδιά της Βαρκελώνης, το magnum opus του Καταλανού αρχιτέκτονα Αντόνι Γκαουντί (1852-1926), που συνδυάζει γοτθικά στοιχεία με φόρμες του μοντερνισμού. Ο «αρχιτέκτονας του Θεού» προσεγγίζεται από έναν Ελβετό σκηνοθέτη που κάνει και ταινίες μυθοπλασίας και ντοκιμαντέρ.

Συνέντευξη στην **Αλεξάνδρα Κόλια**

Για ποιους λόγους επιλέξατε τη Σαγκράδα Φαμίλια;

Επισκέφτηκα για πρώτη φορά τη Σαγκράδα Φαμίλια τον Δεκέμβριο του 2007. Ήταν η ώρα που έκλεινε το εργοτάξιο, σκοτείνιαζε στον κυρίως ναό και, επιτέλους, δεν υπήρχαν καθόλου τουρίστες, παρά μόνο εργάτες που γελούσαν και κάπνιζαν, καθώς κι ένα ραδιόφωνο που έπαιζε στο βάθος, σε αντίστιξη με μια πινακίδα που έγραφε «Παρακαλώ ησυχία». Βρισκόμουν στο εργοτάξιο ενός καθεδρικού ναού, νιώθοντας κάπως σαν να είχα γυρίσει εκατοντάδες χρόνια πίσω στο χρόνο, ενώ την ίδια στιγμή ήμουν στο κέντρο μιας μεγάλης, μοντέρνας, θορυβώδους πόλης: αυτού του είδους ο αναχρονισμός με κέντρισε, εμπνέοντάς με για την ταινία.

Τι συμβολίζει για σας η Σαγκράδα

Φαμίλια, πέραν του ότι είναι ένα διεθνές μνημείο;

Με γοήτευσε το ότι δούλευαν πολλοί μαζί, ως ομάδα, για κάτι που, προφανώς, τους ξεπερνά. Αυτή η κοινή, συλλογική έμπνευση με άγγιξε βαθιά. Ο Ιάπωνας γλύπτης Ετσούρο Σότο (σ.σ. φιλοτεχνεί σήμερα τα γλυπτά του ναού) το αποδίδει ως εξής: «Ενίωσα έντονη ανάγκη να ανακαλύψω ποιος είμαι και ποιος είναι ο σκοπός μου, μια ακατανίκητη έλξη για την πέτρα. Ίσως να με γοήτευσε γιατί ήταν μυστικιστική, μυστηριώδης, ισχυρή. Ξεκίνησα ένα ταξίδι αναζήτησης της πέτρας, αλλά ταυτόχρονα και αναζήτησης του εαυτού μου, τι να κάνω». Ίσως η κατασκευή της Σαγκράδα Φαμίλια δεν έχει να κάνει ακριβώς με το κτίσιμο ενός ναού, αλλά με την αναζήτηση του εαυτού μας και της ανθρωπότητας.

Υπάρχουν αναλογίες μεταξύ σινεμά και αρχιτεκτονικής;

Όταν κάνω ένα ντοκιμαντέρ, επιτρέπω στον εαυτό μου την πολυτέλεια του χρόνου. Παρατηρώ τι συμβαίνει αργά, για να το εμπεδώσω. Για το ντοκιμαντέρ *Σαγκράδα*, συγκέντρωσα περίπου 90 ώρες κινηματογραφημένο υλικό. Το «κτίσιμο» της ταινίας ξεκίνησε στο μοντάζ, πάλι με την πιθανότητα «δοκιμής και λάθους», ενώ ταυτόχρονα αναζητούσα λύσεις, δοκιμάζοντας και τσεκάροντας διαρκώς. Στην αρχιτεκτονική, λόγω της υλικότητας της συγκεκριμένης τέχνης, η ανάλογη διαδικασία της δόμησης του έργου πρέπει να υλοποιείται σε ένα πολύ πιο πρώιμο στάδιο, ενώ δηλαδή διαμορφώνονται οι μακέτες και τα σχέδια – προτού αρχίσει η πραγματική κατασκευή του έργου.

Η κόρη δύο θρυλικών σολίστ του κλασικού πιάνου, της Μάρτα Άργκεριτς και του Στίβεν Κοβάσεβιτς, χρησιμοποιεί την κάμερα για να μιλήσει για τη σχέση της με την οικογένειά της, με μια διάθεση αμφισημίας που υπαινίσσεται και ο πρωτότυπος τίτλος της ταινίας: *Bloody daughter* φωνάζει τη Στεφανί ο πατέρας της, για να την ξεχωρίσει απ' τα υπόλοιπα παιδιά του, το μόνο κορίτσι με το οποίο τον ενώνουν δεσμοί αίματος – αλλά οι αγγλομαθείς θα γνωρίζουν πως όταν σε αποκαλούν «bloody», σου δίνουν ευχή και κατάρρα.

Συνέντευξη στη **Λίλυ Παπαγιάννη**

Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να γυρίσετε μια ταινία για τη μητέρα και την οικογένειά σας;

Ήταν ταυτόχρονα εξαιρετικά εύκολο και εξαιρετικά δύσκολο. Εύκολο, γιατί δεν είχα κανένα πρόβλημα πρόσβασης και όλοι δέχτηκαν αμέσως να τους κινηματογραφήσω – υπήρχαν φυσικά στιγμές έντασης, αλλά τίποτα το αξεπέραστο. Η βασική δυσκολία είχε να κάνει με το να σιγουρευτώ πως οι χαρακτήρες που εμφανίζονται στην ταινία συμπίπτουν μ' αυτούς που εγώ γνωρίζω στην καθημερινή ζωή. Όσο πιο καλά ξέρεις κάποιον, τόσο περισσότερες πολυπλοκότητες βλέπεις σ' αυτόν, ενώ μια ταινία εξ ορισμού απλουστεύει τα πράγματα. Δεν θες οι χαρακτήρες να φαίνονται σαν καρικατούρες, αλλά ούτε να χάσεις τις ενδιαφέρουσες αντιθέσεις που τους προσδιορίζουν.

Ανακαλύψατε νέα πράγματα για τη σχέση σας με τη μη-

ΠΑΛΙΟΚΟΡΙΤΣΟ

Στεφανί Άργκεριτς

ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ

τέρα σας κάνοντας την ταινία;

Η κάμερα είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για να αποκτήσεις μια απόσταση και να επικεντρωθείς στα ουσιώδη, και αναγκαστικά βγαίνεις αλλαγμένος από την εμπειρία αυτή. Το συναίσθημα που νιώθω μετά από όλο αυτό είναι ότι ανακάλυψα κάποιες χαμένες συνδέσεις, ήρθαν στο φως κάποια πράγματα που ήταν εν μέρει κρυμμένα.

Θέσατε κάποια όρια σε σχέση με αυτά που θέλατε να εξερευνήσετε στην ταινία επειδή αφορά την οικογένειά σας;

Δεν είχα κάτι τέτοιο στο μυαλό μου όταν έκανα την ταινία. Ήθελα να είναι ειλικρινής και προσωπική, αλλά και συ-

κρατημένη. Η μητέρα μου είναι μυστηριώδης χαρακτήρας και δεν ήθελα να διαλύσω αυτή την αίσθηση του μυστηρίου – μάλλον δεν θα τα είχα καταφέρει και να το ήθελα! Ότι δείχνουμε στην ταινία το κάνουμε για να καταλάβει κανείς καλύτερα τους χαρακτήρες, όχι απλώς για να πάρει πληροφορίες.

Η μουσική τι ρόλο έχει παίξει στη ζωή σας;

Μεγάλωσα μέσα στη μουσική και είναι μάλλον η τέχνη που με αγγίζει περισσότερο. Νιώθω σαν στο σπίτι μου όταν ακούω μουσική δωματίου. Ο Μπετόβεν είναι για μένα κάτι σαν ηλικιωμένος θεός!

Η Άνω Βόλτα, χώρα της ηπειρωτικής Δυτικής Αφρικής, πρώην γαλλική αποικία, μετονομάστηκε σε Μπουρκίνα Φάσο (Χώρα των Έντιμων Ανθρώπων) το 1984, από τον πρόεδρο Τόμας Σανκάρρα, ο οποίος είχε ανέλθει στην εξουσία πραξικοπηματικά, στο όνομα της κοινωνικής επανάστασης και της δικαιοσύνης, και ο οποίος, αργότερα, δολοφονήθηκε από πολιτικούς αντιπάλους του. Δυο ταξίδια του στη χώρα, το 1985 και το 1987, έδωσαν το υλικό στο ελβετό ντοκιμαντερίστα Κριστόφ Κουπελέν, ο οποίος φιλοτέχνησε το πορτρέτο του Σανκάρρα. Ο Κουπελέν προσεγγίζει τον ηγέτη της χώρας (ο οποίος εισηγήθηκε τη στάση πληρωμών στους πιστωτές της χώρας του) ως «κάποιον που επιχείρησε να πάρει το πεπρωμένο του στα χέρια του, σε μια ορισμένη ιστορική στιγμή».

Συνέντευξη στην **Αλεξάνδρα Κόλια**

Θεωρείτε τον Τόμας Σανκάρρα μεταρρυθμιστή προς όφελος του λαού. Πώς συνάγετε αυτό το συμπέρασμα;

Δεν γνωρίζω κάποιον πολιτικό ηγέτη τόσο τολμηρό όσο ο Σανκάρρα στην Αφρική και στον κόσμο, σήμερα. Ο πρόεδρος Σανκάρρα ήταν πραγματικά μοναδικός στο είδος του, απόλυτα αυθεντικός και ασυμβίβαστος. Ωστόσο, οι καιροί έχουν αλλάξει κι είναι δύσκολο να κάνει κανείς συγκρίσεις. Ότι χτες θεωρούνταν ρεαλιστικά τολμηρό, σήμερα δεν είναι υποχρεωτικά το ίδιο. Πρόσφατα, στην Ελβετία, ένα από τα δημοψηφίσματα που διεξάγονται αποφάσισε της περικοπή των «χρυσών αλεξίπτωτων», δηλαδή των αστρονομικών μισθών των διευθυντικών στελεχών της χώρας. Αλλά αυτό δεν είναι αληθινή επανάσταση.

«Το χρέος δεν μπορεί να ξεπληρωθεί – πρώτα απ' όλα επειδή, αν δεν πληρώσουμε, οι πιστωτές μας δεν θα πεθάνουν από την πείνα. Να είστε σίγουροι γι' αυτό. Αλλά αν πληρώσουμε, θα πεθάνουμε εμείς από την πείνα. Να είστε και για αυτό σίγουροι»: η συγκεκριμένη θέση του Τόμας Σανκάρρα έχει αντιστοιχίες, νομίζετε, στη σύγχρονη ευρωπαϊκή κρίση, ειδικά για χώρες όπως η Ελλάδα;

Νομίζω ότι αυτή η ομιλία του Σανκάρρα στην Αντίς Αμπέμπα της Αιθιοπίας με τίτλο «Ένα ενωμένο μέτωπο κατά του χρέους» τον Ιούλιο του 1987, μπορεί να έχει ξεχωριστή απήχηση στην Ελλάδα, δεδομένης της παρούσας κατάστασης. Το δικό μου ερώτημα είναι το εξής: «Θα τολμήσει η Ελλάδα στο κοντινό μέλλον να πει "όχι στο χρέος";».

Ως πολιτικός, ο Σανκάρρα ήρθε αντιμέτωπος με πολλά εμπόδια στο δρόμο του. Εσείς, ως ανεξάρτητος κινηματογραφιστής, τι είδους δυσκολίες αντιμετωπίσατε γυρίζοντας το συγκεκριμένο ντοκιμαντέρ;

Το πιο δύσκολο κομμάτι ήταν να συλλέξω αρχειακό υλικό για τον Σανκάρρα και την επανάστασή του. Το 2010 συνειδητοποίησα ότι είχα συγκεντρώσει ικανοποιητικό σύνολο δημόσιων και ιδιωτικών αρχείων για να επιχειρήσω να κάνω μια ταινία – να σημειώσω επίσης ότι αναζητούσα αρχεία για τον Σανκάρρα ήδη από τη δολοφονία του, το 1987. Τότε λοιπόν, η μεγαλύτερη πρόκληση για μένα ήταν να δουλέψω μόνος μου και να κάνω ο ίδιος και την παραγωγή, μέχρι τη διανομή. Τώρα, το πιο περίπλοκο όλων είναι να προβάλλω την ταινία και στην Μπουρκίνα Φάσο: μετά από τρεις απόπειρες, κανείς δεν μπορεί ή δεν θέλει να το κάνει!

eventlygr

www.facebook.com/attrattivo www.attrattivo.gr

attr@ttivo
the alternative choice

● ● ●
ΙΔΡΥΜΑ
ΜΙΧΑΛΗΣ
ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

www.mcf.gr

- Θέατρο
- Χορός
- Κινηματογράφος
- Μουσική
- Εικαστικά
- Performances
- Παιδικές
- Παραστάσεις
- Master Classes
- Σεμινάρια
- Εργαστήρια
- Εταιρικές
- Εκδηλώσεις

Πειραιώς 206, Ταύρος // Τηλ. 210 3418550 //
Fax 210 3418570 // info@mcf.gr // www.mcf.gr

εξώστης | ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ
ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

CINEMA ARTS MUSIC
THEATER BOOK
TRAVEL FOOD PEOPLE FEST
FILMS CONSERPTS THESSALONIKI

Κυκλοφορεί
κάθε Πέμπτη
στη Θεσσαλονίκη
σε 25.000
αντίτυπα

www.exostispress.gr

Ένας γέρος κυνηγός καρχαριών. Ένα φράγμα που αλλάζει μια χώρα. Δυο ιστορίες για τον άνθρωπο και τη σχέση του με το περιβάλλον – που πάντα είναι σχέση πολιτική. Συνεντεύξεις στον Θάνο Σταυρόπουλο

Στην Κένυα, αποκαλούν Ουαβούμπα «αυτούς που μυρίζουν ψάρι». Η ιστορία του Μασούντ, ενός ηλικιωμένου ψαρά που λέει κάθε μέρα πως την επομένη θα πιάσει ολομόναχος έναν μεγάλο καρχαρία, αποπνέει το άρωμα μιας ηπείρου που παραμένει στα όρια του μύθου για τις χώρες της Δύσης και βρίθει εξωτικών μορφών και ονειροφантаσιών.

ΟΥΑΒΟΥΜΠΑ

Γερούν φαν Φέλζεν

Ο ΓΕΡΟΣ ΚΑΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Περάσατε τα παιδικά σας χρόνια στην Κένυα. Γνωρίσατε τότε έναν σχεδόν μεταφυσικό κόσμο. Σε ποιο βαθμό μεταφέρετε στοιχεία αυτού του κόσμου «των πνευμάτων» στην ενήλικη ζωή σας;

Μεγάλωσα στην νότια ακτή της Κένυα –η παιδική μου ηλικία ήταν συναρπαστική. Νησιωτικά τοπία, κοραλλιογενείς ακτές, μαγγρόβια δάση με πληθώρα ζώων και θαλάσσιων όντων, αποτέλεσαν μεγάλη πηγή έμπνευσης για μένα. Τότε, οι άνθρωποι εκεί μου φαινόταν πως ζούσαν σε αρμονία με τη φύση, και ειδικά με τη θάλασσα. Θυμάμαι τους ντόπιους να μου λένε ιστορίες για τους κόσμους των πνευμάτων, ένα είδος θρησκείας που χάνεται σταδιακά, αφού οι θρησκείες από τη Δύση και τη Μέση Ανατολή κερδίζουν συνεχώς έδαφος. Όταν επέστρεψα στα νησιά για να κάνω έρευνα για την ταινία, ο τρόπος με τον οποίο οι ίδιοι εμπνεόνταν τις ιστορίες τους από τα θαύματα του περιβάλλοντός τους με ενέπνευσε περισσότερο από οτιδήποτε.

«Κάτω από κάθε πέτρα, μπορεί να κρύβεται κάτι εξαιρετικό», αναφέρετε. Πώς ξέρατε κάτω από ποια πέτρα κρυβόταν αυτός ο γέρος ψαράς που πάλευε με γιγάντιους καρχαρίες, έχοντας για μοναδικό όπλο τα χέρια του;

Όταν έκανα την έρευνά μου, ταξίδεψα κατά μήκος της ακτογραμμής της χώρας, και μίλησα με κάθε γέροντα ψαρά. Έψαχνα για έναν ντόπιο ήρωα που είχε πολεμήσει με θαλάσσια τέρατα – αυτή ήταν μια ιστορία που νόμιζα ότι είχα ακούσει σαν παιδί. Δυστυχώς, όμως, δεν βρέθηκε κανείς. Ωστόσο, οι ψαράδες μου έλεγαν να πάω να δω έναν γέρο κυνηγό καρχαριών. Όπως αποδείχθηκε, ήταν ο τελευταίος που κυνηγούσε ακόμη καρχαρίες. Όταν συνάντησα τον Μασούντ, άκουσα τις περιπέτειές του, στις οποίες πάλευε ολομόναχος με καρχαρίες μεγαλύτερους από τη βάρκα του. Ενθουσιαζόταν καθώς τα θυμόταν όλα αυτά, και η διαπεραστική φωνή του με συνέπαιρνε και μένα. Πέρασα αρκετές εβδομάδες συνοδεύοντάς τον στο ψάρεμα, και διαπίστωσα ότι ήταν μοναδικός στο είδος του. Περήφανος, πεισματάρης και κυκλοθυμικός, αλλά με ευαίσθητο

βλέμμα και μια ξεχωριστή, βαθιά κατανόηση για τη θάλασσα.

Θεωρείτε ότι ο Μασούντ είναι ένας από τους τελευταίους του «είδους» του, όπως λέτε; Ποιος θα κρατήσει ζωντανές τις ηρωικές ιστορίες και την πάλη με τον κόσμο των πνευμάτων, όταν αυτός χαθεί; Ποιος θα ακολουθήσει τα βήματα αυτής της παράδοσης;

Ναι, φαίνεται να είναι ένας από τους τελευταίους του είδους του και ανησυχώ ότι η κουλτούρα μέσα στην οποία μεγάλωσε αυτός, και τόσο άλλοι από τη γενιά του, θα εξαφανιστεί οριστικά στην Κένυα. Ίσως στα νησιά στα ανοιχτά της Τανζανίας, εκεί όπου δεν βλέπουν τον εκμοντερνισμό με καλό μάτι, ίσως εκεί να επιβιώσουν στοιχεία της κουλτούρας αυτής και στις επόμενες γενιές.

Μετά από την ιστορία του Μπιλάλ, ενός τρίχρονου παιδιού που μεγαλώνει στην Καλκούτα, ο Ινδός σκηνοθέτης Σόουραβ Σάρανγκι, με πτυχίο γεωλογίας, στρέφει το ενδιαφέρον του σε έναν έφηβο που για ζήσει κάνει λαθρεμπόριο ρυζιού απ' την Ινδία στο Μπαγκλαντές ενώ ετοιμάζεται να εποίκησει ένα νησί που σχηματίστηκε πριν από μερικά χρόνια μέσα στον ποταμό Γάγγη, στο φυσικό σύνορο ανάμεσα στα δύο κράτη.

Τα σχέδια ανάπτυξης υποτίθεται πως πρέπει να καλύπτουν τις ανάγκες όλων. Είναι έτσι;

Η ιδέα της ανάπτυξης είναι σχετική και αλλάζει με το χρόνο ως προς την οπτική αλλά και τη λειτουργικότητα. Η βρετανική διοίκηση, π.χ., σχεδίασε ένα φράγμα, μια ανάσχεση στη ροή του Γάγγη όταν η Ινδία και το Μπαγκλαντές ήταν η ίδια χώρα, κι εξυπηρετούσε τον απόπλου προς το λιμάνι της Καλκούτα. Οι λόγοι γι' αυτό ήταν προφανείς: για να συνεχιστεί απρόσκοπτα το ναυτικό εμπόριο μεταξύ της βρετανικής αυτοκρατορίας με τις ανατολικές Ινδίες. Το σχέδιο άλλαξε αφότου έφυγαν. Το ανεξάρτητο πλέον ινδικό κράτος, πάντα διασπασμένο από την ποικιλία των γλωσσών και των πολιτισμικών διαφορών, ανακήρυξε το έργο ως «αναπτυξιακό» για τη νέα Ινδία. Έτσι έγινε ένα φράγμα με πολλές χρήσεις και μακρόπνοο όραμα: δρόμοι και σιδηροδρομικές μεταφορές, άρδευση και προώθηση υδάτων σ' ένα καινούργιο εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας, καθώς και διάσωση του λιμανιού της

ΥΔΑΤΙΝΗ ΜΕΘΟΡΙΟΣ

ΤΣΑΡ... ΤΟ ΝΗΣΙ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Σόουραβ Σάρανγκι

Καλκούτας. Εγώ κάπου εκεί γεννήθηκα και διάβαζα για αυτά όταν ήμουν παιδί στα βιβλία ιστορίας. Έτσι υπήρξα μάρτυρας αυτών των προφανών αντιφάσεων. Εντωμεταξύ, πέρασαν μερικές δεκαετίες. Από μία, η ερώτησή σας είναι τεχνικής και επιστημονικής φύσης, από την άλλη είναι πολιτική. Εγώ προτίμησα να ξεκινήσω την ταινία με ένα πολιτικό θέμα και να το πάω παραπέρα. Με ρωτάτε κάτι που μπορεί να έχει μια άμεση απάντηση. Το ίδιο κάνω και εγώ. Ακόμα και μετά από τόσα χρόνια, οι ίδιες ερωτήσεις παραμένουν.

Έχετε κρατήσει επαφή με τον Σόφικουλ ή τον Ρούμπελ από τότε που τελειώσατε τα γυρίσματα; Ασχολούνται ακόμα με το ίδιο εμπόριο;

Ναι, εντατικά! Ο Ρούμπελ άφησε τις σπουδές του, όπως λέει και στην ταινία. Τώρα δουλεύει σ' ένα εστιατόριο μακριά απ' το Τσαρ. Συγκεκριμένα 2.500 χιλιόμετρα νότια, στην Κεράλα, και κατάφερε να καλύψει όλο το ποσό της προίκας της αδερφής του. Ο Σόφικουλ παραμένει πάνω-κάτω στη ίδια κατάσταση.

ΜΙΚΡΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

Ιστορίες από την καθημερινότητα των ανθρώπων, στην προσπάθειά τους να κερδίσουν τη ζωή τους, να κάνουν καλύτερες και ουσιαστικότερες τις κοινωνίες όπου ζουν (ή αναγκάζονται να ζήσουν), να ανακαλύψουν κρυφά και λιγότερο κρυφά νοήματα που δίνουν κίνητρο για να ζεις και να προχωρείς. Άνθρωποι που διεκδικούν, χάνουν και κερδίζουν, αλλάζουν τον κόσμο...

ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

ΠΕΡΑ ΑΠ' ΤΟ ΒΡΙΤΣΕΝ

Ντάνιελ Άμπα

Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με το θέμα των φυλακών στο Πέρα απ' το Βρίτσεν;

Όταν ήμουν νεότερος, είχα δουλέψει ως εθελοντής σε μια φυλακή για νέους στο Βρίτσεν και, κατά τη διάρκεια της εργασίας μου, είχα διαβάσει στατιστικές για την επανένταξη, οι οποίες υποστήριζαν πως το 80% των φυλακισμένων επιστρέφουν στη φυλακή μετά την απελευθέρωσή τους. Δεν μπορούσα να πι-

στέψω πόσο υψηλό ήταν αυτό το νούμερο, κι έτσι αποφάσισα να κινηματογραφήσω τους 3 πρωταγωνιστές μου για 3 χρόνια και αν δω από κοντά πώς ήταν για εκείνους η διαδικασία της επανένταξης.

Πώς διαμορφώθηκε η σχέση σας με τους πρωταγωνιστές αυτά τα τρία χρόνια;

Αρχικά είχα το πλεονέκτημα ότι είχα δουλέψει δίπλα τους. Επίσης, όσο βρίσκονταν

Το Βρίτσεν, μια πόλη οχτώ χιλιάδων κατοίκων στο κρατίδιο του Βραδεμβούργου, είναι γνωστή στην Ευρώπη για δύο ασύμβατα τινά: για το φυσικό περιβάλλον τις περιοχές που προσφέρεται για ποικίλες αθλητικές δραστηριότητες, και για ένα σωφρονιστήριο ανηλίκων, όπου καταλήγουν έφηβοι από όλοι τη Γερμανία. Τρεις από αυτούς που βρέθηκαν εκεί, δέχτηκαν να συμβάλουν στη δουλειά ενός σκηνοθέτη που τους παρακολουθεί για τρία χρόνια, στην προσπάθειά τους να επανενταχθούν στην κοινωνία που άφησαν πίσω.

Συνέντευξη στη **Λίλυ Παπαγιάννη**

μέσα, ήταν ενδιαφέρον για αυτούς να συμμετέχουν, καθώς αυτό έσπαγε λίγο τη ρουτίνα της φυλακής. Η σχέση μεταξύ μας δοκιμάστηκε μετά το τέλος της ποινής, όταν επέστρεψαν στον έξω κόσμο – ένας από τους τρεις για κάποιο διάστημα ξέκοψε γιατί είχε πολλά προβλήματα, αλλά τελικά ξαναβρεθήκαμε. Τελικά, όμως, επειδή ήμασταν μαζί τρία χρόνια, οι σχέσεις μας έγιναν πολύ έντονες και κοντινές. Μας δέχτηκαν ακόμα και σε στιγμές βαθιών προσωπικών κρίσεων ή ακόμα και όταν εμπλέκονταν σε παράνομες δραστηριότητες.

Τι αντιθέσεις ανακαλύψατε παρατηρώντας τους;

Φυσικά είδαμε πως όσο περισσότερο διάστημα έχει περάσει κανείς στη φυλακή, τόσο πιο δύσκολη είναι και η επανένταξή του στην κοινωνία. Φανταστείτε πως, αν δεν έχεις δουλέψει ποτέ σε μια κανονική δουλειά και κέρ-

διζες πάντα χρήματα πουλώντας ναρκωτικά, το πρώτο πράγμα που θα σκεφτείς όταν βγεις στον έξω κόσμο είναι να πουλήσεις ναρκωτικά και πάλι – αυτό είναι το εύκολο. Να όμως η αντίθεση: κάποιοι από αυτούς, όπως ο Ίμο, ανακαλύπτουν πως μια άλλη, πιο «κανονική» ζωή τους γοητεύει και τους κρατά μακριά από το παρελθόν τους.

Τι σας δίδαξε η ταινία για τη γερμανική κοινωνία;

Ζω στη Γερμανία, αλλά κατάγομαι από την Ολλανδία. Έτσι η εμπειρία μου μού έμαθε πολλά για την κοινωνία όπου ζω, καθώς και για τη γραφειοκρατία (χρειαζόμασταν άδειες κινηματογράφησης για το παραμικρό). Αυτό που με εντυπωσίασε περισσότερο ήταν η δύναμη που έχει η Πρόνοια για τους νέους στη χώρα: πολλές φορές οι άνθρωποι που δουλεύουν εκεί παίρνουν πολύ σημαντικές αποφάσεις για τις ζωές των άλλων.

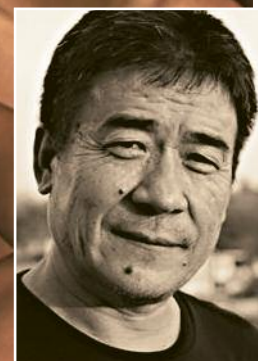
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΙΣΘΟΦΟΡΟΣ

Το σώμα των μισθοφόρων Γκούρκα ιδρύθηκε το 1559 στο Νεπάλ. Πήρε το όνομά του από το κέντρο της δυναστείας που κυριαρχούσε τότε στην ευρύτερη περιοχή, και από τον 19ο αιώνα αποτελεί μονάδα του βρετανικού στρατού. Ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους οι νέοι της ασιατικής χώρας ονειρεύονται να καταταγούν; Ένας σκηνοθέτης από εκείνα τα μέρη εξηγεί.

Συνέντευξη στη **Μαρία Παπαδάκη**

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΓΚΟΥΡΚΑ

Κεσάνγκ Τσετέν

Πώς καταφέρατε να αποκτήσετε πρόσβαση σε στρατόπεδο εκπαίδευσης των Γκούρκα; Δεν απαγορεύεται η χρήση της κάμερας σε τέτοια μέρη;

Η σύντομη εκδοχή της ιστορίας είναι ότι έκανα αίτηση και εγκρίθηκε. Ο βρετανικός στρατός δεν έχει επιτρέψει την πρόσβαση στο στρατόπεδο, πόσω μάλλον σε κάποιον που θέλει να κινηματογραφήσει την όλη διαδικασία. Δεν μπορώ να διακρίνω κάποιο ουσιαστικό λόγο για την απαγόρευση αυτή, εκτός από το γεγονός ότι ο στρατός, ως θεσμός, δεν έχει κανένα λόγο να το κάνει. Επικρατεί η αντίληψη πως δεν γίνονταν διακρίσεις στην στρατολόγηση των Γκούρκα, είτε αυτή ήταν θεσπισμένη είτε όχι. Ίσως οι βρετανικές αρχές να ένιωθαν ότι δεν υπήρχε τίποτα να κρύψουν. Σε κάθε περίπτωση όμως, μπορούσαν να εγγυηθούν για μένα και άνθρωποι που γνώριζαν τις προηγούμε-

Κι ενώ στον δυτικό κόσμο γίνεται λόγος για το τέλος του «γραπτού» πολιτισμού, για τον αργό θάνατο της τυπογραφίας ή για βιβλιοθήκες χωρίς βιβλία, υπάρχουν σε εξωτικά μέρη κάποιοι που σκαρφίζονται διάφορους τρόπους για να χαρίσουν στιγμές αναγνωστικής απόλαυσης σε ανθρώπους που ζουν σε δυσπρόσιτα σημεία στο χάρτη. Τους ανακαλύπτει μια σκηνοθέτρια από τη Γερμανία.

ΠΕΙΝΑΣΜΕΝΑ ΜΥΑΛΑ

Μπέατριξ Σβεμ

Συνέντευξη στην **Γκέλυ Μαδεμλή**

Ποια είναι η δική σας σχέση με τα βιβλία;

Θυμάμαι το σπίτι της μεσοαστικής οικογένειάς μου, όπου τα βιβλία απλώς διακοσμούσαν τα ράφια: εγκυκλοπαίδειες, ρομάντσα, σάτιρες. Δεν είχα κανένα πάθος για την ανάγνωση. Πρωτοπισκέφτηκα βιβλιοθήκη στα 16 μου, παρέα μ' έναν φίλο. Ξαφνικά τότε ανοίχτηκε για μένα ένας εντελώς διαφορετικός σκέψης. Βιβλία όπως το *Σιντάρτα* του Έρμαν Έσσε ή *Οι απόψεις ενός κλόουν* του Χάινριχ Μπελ, μου χάρισαν ένα αίσθημα ελευθερίας. Σε ένα μάθημα γιόγκα γνώρισα έναν βιβλιοθηκάριο που μου μίλησε για τις πιο παράξενες φορητές βιβλιοθήκες στον κόσμο. Έτσι ξύπνησε η περιέργειά μου. Ήθελα να μάθω πώς μεταφέρονται τα βιβλία στις απόμακρες περιοχές και πώς επηρεάζουν τις ζωές των ανθρώπων που ζουν εκεί.

Μπορούν οι ταινίες να λογιστούν σαν φορητές βιβλιοθήκες, αρχεία που ταξιδεύουν μεταφέροντας γνώση και πληροφορία σ' όλο τον κόσμο;

Κατά κάποιον τρόπο, ναι, αλλά εγώ είχα κάτι άλλο κατά νου. Δεν οφείλουμε εμείς οι κινηματογραφιστές, από ιδεαλισμό, επιμονή και αγάπη για το αντικείμενο, να αναλαμβάνουμε τις ευθύνες και να αντιμετωπίζουμε όλα τα εμπόδια που συναντάμε στο δρόμο μας; Δεν θέλουμε να μαγεύουμε τους ανθρώπους με ιστορίες – με ιστορίες από κόσμους οικείους και ξένους; Ίσως οι ντοκιμαντερίστες να λειτουργούμε σήμερα σαν μεγάλοι ιδεαλιστές και οραματιστές, που παλεύουν για μια ενδελεχή παρατήρηση του κόσμου; Θα ήταν ενδιαφέρον να συλλογιστούμε το

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ

εξής: ποια μέσα θα επιστρατεύσουμε προκειμένου να αποπλανήσουμε το κοινό.

Πώς αποφασίζετε να ασχοληθείτε με το ντοκιμαντέρ;

Δεν ξέρω αν μπορώ να μιλήσω για επιλογή. Περισσότερο ήταν φυσική εξέλιξη. Μεγάλωσα σε μια πολυμελή οικογένεια. Ήμασταν έξι αδέρφια, πολύ διαφορετικά μεταξύ τους. Ήμουν ήσυχο παιδί και συνήθιζα να κάθομαι και να παρατηρώ τους γύρω μου. Είδα συνειδητά το πρώτο μου ντοκιμαντέρ σε ηλικία 25 ετών και εντυπωσιάστηκα από τη δύναμη που είχε το μέσο. Χωρίς να επικρίνει, όριζε ένα νέο πλαίσιο στα πράγματα. Μια νέα εικόνα του κόσμου

προέκυπτε από τη σύνθεση ή την αντίθεση στοιχείων που έμοιαζαν ασύμβατα μεταξύ τους. Έμαθα τη δουλειά περνώντας από διάφορα πόστα: βοηθός κάμερας, σεναρίου, διεύθυνσης φωτογραφίας... Αναζητούσα κάτι που θα συνδύαζε τη χειρωνακτική δουλειά, την οργάνωση και την πνευματική εργασία. Δέκα χρόνια αργότερα γύρισα το πρώτο μου κινηματογραφικό δοκίμιο – μεγάλη υπόθεση για μένα! Είναι σημαντικό για μένα να έχω ένα πλάνο, να ξέρω τι θέλω να αφηγηθώ και να μπορώ αμέσως να αφοσιωθώ ολοκληρωτικά, γιατί η πραγματικότητα είναι συχνά πιο ευφάνταστη απ' ό,τι μπορούμε να πλησιάσουμε ή να επινοήσουμε.

νες ταινίες μου και πίστευαν ότι θα ήμουν ακριβοδίκαιος στην αντιμετώπιση του θέματος. Πήραν, λοιπόν, το ρίσκο, αλλά μπορώ να πω με χαρά ότι τελικά δικαιώθηκε η επιλογή τους: οι κάτοικοι του Νεπάλ λάτρευαν το ντοκιμαντέρ, γιατί δείχνει μια ευαίσθητη πτυχή της χώρας τους, για το παιχνίδι εξουσίας ανάμεσα σε όσους ψάχνουν δουλειά και στους εργοδότες, για το τι αναγκάζονται να κάνουν οι άνθρωποι για να βγάλουν τα προς το ζην.

Είναι σοκαριστικό ότι η κατάσταση στον μισθοφορικό στρατό των Γκούρκα φαίνεται να είναι μονόδρομος για την πλειοψηφία των νέων στο Νεπάλ. Ποια είναι η κατάσταση σήμερα στο Νεπάλ σχετικά με την ανεργία; Τι προσπάθειες έχει κάνει το κράτος για να την καταπολεμήσει, αλλά και για να εμποδίσει τη μετανάστευση στο εξωτερικό;

Η χώρα περνάει και θα συνεχίζει να περνάει πολύ δύσκολες στιγμές, γιατί απλούστατα δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας για το μισό εκατομμύριο νέων που βγαίνουν

κάθε χρόνο στην αγορά εργασίας. Ως αποτέλεσμα, 2 με 3 εκατομμύρια νέοι άνδρες, μεταξύ 20-30 ετών, έχουν μεταναστεύσει και εργάζονται κυρίως ως ανειδίκευτοι εργάτες στις χώρες του Κόλπου και στη Μαλαισία, για ένα μεροκάματο ύψους 5 με 7 δολαρίων. Μερικοί από αυτούς δανείζονται χρήματα με τόκο τόσο υψηλά έως και 50% για να πληρώσουν το μεσιτικό και το γραφείο ευρέσεως εργασίας καθώς και κάποια άλλα κόστη, πράγμα που σημαίνει ότι τους παίρνει σχεδόν ένα χρόνο για να ξεπληρώσουν το δάνειο και τους τόκους. Το μέγεθος της μετανάστευσης στις χώρες του Κόλπου είναι γνωστό αλλά στην πραγματικότητα αποτελεί και τη σωτηρία της χώρας μας. Τα εμβάσματα συνολικά ανέρχονται σε 4 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο, ποσό που ανέρχεται περίπου στο 25% του ΑΕΠ του Νεπάλ. Βέβαια, μια οικονομία που βασίζεται στα εμβάσματα των οικονομικών μεταναστών στο εξωτερικό επιβαρύνει την γεωργία, γιατί λείπουν άνθρωποι που θα δούλευαν στα χωράφια, κάτι που με τη

σειρά του δημιουργεί οικογενειακές τριβές: αυτό είναι μια τάση που κανένας δεν μπορεί να σταματήσει. Αυτό που μπορεί να γίνει είναι να αναβαθμιστούν οι οικονομικοί μετανάστες σε ημι-ειδικευμένους ή ειδικευμένους, με αποτέλεσμα την αύξηση του μισθού τους κατά 20 με 30% σε σχέση με τους ανειδίκευτους.

Χρησιμοποιείτε τη μέθοδο της μη συμμετοχικής παρατήρησης στο ντοκιμαντέρ σας, αν και κινηματογραφείτε ένα πολύ σκληρό θέμα. Κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων βιώσατε δυνατές συναισθηματικά στιγμές;

Ήταν μια υπέροχη εμπειρία καθώς για μένα αποτέλεσε παράδειγμα για τη διαδικασία παραγωγής ενός ντοκιμαντέρ. Όταν δεν έχεις αρκετούς οικονομικούς πόρους είσαι περιορισμένος. Στην αρχή, σκεφτόμουν να γυρίσω ένα μικρού μήκους ντοκιμαντέρ για τους Γκούρκα. Όμως, όταν στην πορεία εγκρίθηκε η άδεια κινηματογράφησης στο στρατόπεδο, πράγμα δύσκολο και σπάνιο, αποφάσισα να αναβαθμίσω το επίπεδο της

παραγωγής. Τότε δεν είχα ιδέα για το αποτέλεσμα, καθώς δεν είχα εστιάσει ούτε στη χρήση συνεντεύξεων αλλά ούτε και σε συγκεκριμένους χαρακτήρες. Ακόμα και στο τελικό στάδιο των γυρισμάτων, και ενώ εστίασα σε κάποιους χαρακτήρες παρατηρώντας τους περισσότερο, δεν ήμουν σίγουρος αν το υλικό μου θα ήταν αρκετό για να αποδώσει την αναμενόμενη συνοχή στην ταινία. Από την άλλη, όταν κινηματογραφείς κάτι τόσο ενδιαφέρον, δεν γίνεται να μην το διαμορφώσεις και αντιστοίχως. Είναι θέμα σωστών επιλογών και αποφάσεων στο μοντάζ. Θυμάμαι όταν παρουσίασα το πρότζεκτ όλοι μου έλεγαν «πού είναι οι χαρακτήρες σου;». Στο τέλος όμως, αυτοί οι λίγοι χαρακτήρες του έδωσαν τη συνοχή που χρειαζόταν. Σημασία έχει να πιστεύεις ότι θα βγει κάτι και να αφήνεις τη διαδικασία να εξελιχθεί όπως πρέπει. Πολλά πράγματα μπορεί να φαίνονται διαφορετικά εκ πρώτης όψεως, αλλά υπάρχει πάντα αυτή η λεπτή γραμμή ανάμεσα στο επιφανειακό και το ουσιαστικό που δεν πρέπει να ξεχνάμε.

Τι συνέβη με τα αδέσποτα στην Αθήνα; Και τι συμβαίνει με τους Έλληνες, νέους κυρίως, που εγκαταλείπουν την Ελλάδα για να ζήσουν μόνιμα στην Κωνσταντινούπολη, σε μια πόλη που αναπτύσσεται μαθαίνοντας την ανοχή του άλλου, του ξένου; Ο κόσμος κρύβει εκπλήξεις – ευχάριστες και δυσάρεστες.

ΣΚΥΛΙΣΙΕΣ ΜΕΡΕΣ

ΑΔΕΣΠΟΤΑ – ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ηλίας Χωραφάς

«Δεν θέλω να δω τους ανθρώπους στην Αθήνα να κάνουν ουρές μπροστά απ' τα κτηνιατρεία για να θανατώσουν τα ζώα τους, όπως έκαναν οι Ευρωπαίοι το '30, λόγω της οικονομικής κρίσης», λέει ένας από τους χαρακτήρες που εμφανίζονται σε ένα ντοκιμαντέρ για την επίσημη γραμμή του κράτους σχετικά με το ζήτημα των αδέσποτων ζώων στην Ελλάδα, κι ειδικότερα αυτό των σκύλων στο κλεινόν άστυ.

Συνέντευξη στην **Αγγελική Πέτρου**

Πότε αποφασίσατε να κάνετε αυτό το ντοκιμαντέρ;

Το 2009 πήγαμε στην Αθήνα να ξεκινήσουμε έρευνα για ένα σενάριο μυθοπλασίας που ήθελε να αναπτύξει ο Γιώργος Χωραφάς. Αρχίσαμε να ακολουθούμε τα αδέσποτα σε διάφορες κεντρικές περιοχές της Αθήνας. Προχωρώντας έτσι «συστηθήκαμε» μέσω των σκύλων με τους ανθρώπους που τα φρόντιζαν. Συζητώντας μαζί τους, έγινε προφανές ότι υπήρχε μια σημαντική ιστορία να ειπωθεί. Τότε ξεκινήσαμε να ερευνούμε τι είχε συμβεί κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, όταν πολλά αδέσποτα, όλα γύρω από την Αθήνα, πέθαναν από δηλητηρίαση ή εξαφανίστηκαν από τους δρόμους.

Αποφασίσατε να εστιάσετε σε συγκεκριμένους χαρακτήρες για τις συνεντεύξεις. Γνωρίζατε από πριν τους περισσότερους χαρακτήρες ή τους γνωρίσατε ενώ διερευνούσατε το θέμα της ταινίας;

Κάναμε συνεντεύξεις με πολύ κόσμο που γνωρίσαμε, ακολουθώντας τα αδέσποτα. Οι άνθρωποι αυτοί μας σύστησαν σε άλλους που γνώριζαν και φρόντιζαν τα αδέσποτα. Μετά απο 20 περίπου συνεντεύξεις, κρα-

τήσαμε στην ταινία μόνο αυτά που σχετίζονταν περισσότερο με τη γραμμή της έρευνας μας.

Ποια είναι η προσωπική σας γνώμη για τον ισχύοντα νόμο στην Ελλάδα αναφορικά με τα αδέσποτα ζώα σε σύγκριση με άλλες χώρες; Νομίζετε ότι η στειρώση των ζώων είναι καλή λύση;

Οι ελληνικοί νόμοι σχετικά με τα αδέσποτα ζώα είναι χρήσιμοι, αλλά δε θα ήταν τόσο αποτελεσματικοί εάν δεν υπήρχε τόσος κόσμος να τα φροντίζει επί καθημερινής βάσης. Οι σκύλοι πάντα εξαρτώνται από τους ανθρώπους για να τα ταΐσουν. Δεν είναι καλοί κυνηγοί όπως οι γάτες. Οι άνθρωποι πρέπει να καθίστανται υπεύθυνοι όταν εγκαταλείπουν τα ζώα τους ή δηλητηριάζουν τα αδέσποτα. Η επιλογή της στειρώσης, συγκριτικά με την ευθανασία, είναι πολύ πιο δίκαιη για τα ζώα. Είναι πολύ λίγες οι χώρες που έχουν οργανώσει θεσμικά την περιβαλλοντική προστασία των ζώων και παραδόξως η Ελλάδα είναι μία από αυτές. Αυτό κάνει πραγματικά τη διαφορά όταν πράγματα όπως οι Ολυμπιακοί αγώνες ή οι αγώνες κυπέλλου FIFA απαιτούν να καθαριστεί η πόλη για την υποδοχή των επισκεπτών.

ΑΝΤΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Ντίτερ Ζάουτερ

Παραμένει ακόμα σε μια σκοτεινή περιοχή της επίσημης, καταγεγραμμένης, σύγχρονης πολιτικής ιστορίας της Ελλάδας και της γείτονος χώρας: ωστόσο, το χρονικό των διωγμών των Ελλήνων της Πόλης στα μέσα της δεκαετίας του 1950 περιγράφεται με λεπτομέρεια από κάποιους πρόσφυγες που στην Τουρκία αποκαλούνταν Έλληνες, ενώ στην Ελλάδα, Τούρκοι. Ένας Γερμανός σκηνοθέτης που σχεδόν έχει πολιτογραφηθεί Κωνσταντινουπολίτης, τους συναντά.

Συνέντευξη στη **Δήμητρα Νικολοπούλου**

Θα θέλατε να σχολιάσετε την τρέχουσα κατάσταση των μεταναστών στην Ευρώπη; Συχνά ξεχνούμε ότι οι περισσότεροι πρόσφυγες σήμερα δεν εγκαταλείπουν οικειοθελώς την πατρίδα τους. Το τι αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι που πρέπει να κρύβουν την ταυτότητά τους, οι οποίοι γι' αυτόν τον λόγο είναι υποχρεωμένοι να εγκαταλείψουν την πατρίδα

τους, είναι προφανώς το ίδιο παντού στον κόσμο, το ίδιο σε όλες τις εποχές. Πρέπει πάντα να «κρύβονται» κι ακόμη και με τους «καλούς» φίλους τους να προσέχουν, για να μη μάθουν εκείνοι ποιοι είναι στην πραγματικότητα. Ζουν μέσα στον φόβο, γιατί δεν ξέρουν τι θα τους συμβεί την επομένη. Το μόνο που ξέρουν είναι ότι δεν μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό

ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟΝ ΑΛΛΟ

τους, διότι δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα στην κοινωνία όπου ζουν.

ζαν μόνο την εχθρότητα και τον πόλεμο.

Η ελληνική κοινότητα της Πόλης παρήκμασε ακόμη περισσότερο. Και τώρα, μια νεότερη γενιά επιλέγει να επιστρέψει και να ξεκινήσει μια νέα ζωή εκεί. Είναι εύκολο, νομίζετε;

Πιστεύω ότι η νέα γενιά στην Τουρκία και η νέα γενιά στην Ελλάδα μπορούν σήμερα να συναναστραφούν η μία την άλλη πιο ανοιχτά. Τα νέα μέλη της ελληνικής κοινότητας στην Κωνσταντινούπολη μιλούν σήμερα χωρίς ντροπή για τις σκοτεινές εποχές του παρελθόντος. Κανένας από τους νέους άντρες και γυναίκες από την Ελλάδα, με τους οποίους ήρθα σε επαφή στην Τουρκία, δεν αντιμετώπισαν στον Βόσπορο απόρριψη ή κάποια μορφή διακρίσεων, απλώς και μόνο επειδή είναι Έλληνες. Μερικοί εξεπλάγησαν, λ.χ. γιατί στο σχολείο είχαν ακούσει πολλά αρνητικά από τους δασκάλους τους για την Τουρκία και τους Τούρκους. Σημαντικό ρόλο έχει παίξει εξάλλου ότι οι σχέσεις Άγκυρας - Αθήνας έχουν βελτιωθεί. Και οι Γερμανοί και οι Γάλλοι μπορούν άλλωστε σήμερα να συναναστράφονται ο ένας τον άλλο φιλικά και ανοιχτά, παρόλο που στο παρελθόν επί αιώνες γνώρι-

Σας ζήτησε κάποιος από τους χαρακτήρες να παραλείψετε κάτι στην ταινία; Δεχτήκατε παρεμβάσεις στα γυρίσματα;

Από την τουρκική πλευρά, δεν υπήρξε κανένα εμπόδιο, το αντίθετο: αρκετοί ηλικιωμένοι ιδιοκτήτες καταστημάτων στο κέντρο της πόλης εξέφρασαν ανοιχτά, και μπροστά στην κάμερα, τη λύπη τους για την επιθετική συμπεριφορά εις βάρος της ελληνικής κοινότητας στην Κωνσταντινούπολη. Ένας είπε: «Τότε, όταν το κέντρο ήταν ακόμη γεμάτο με καταστήματα των οποίων οι ιδιοκτήτες ανήκαν σε διάφορες μειονότητες, στους Εβραίους, στους Αρμενίους και στους Έλληνες, η Κωνσταντινούπολη ήταν πράγματι πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης.» Κάποια μέλη της ελληνικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης που ρωτήσαμε, δεν ήθελαν να συζητήσουν την ιστορία τους μπροστά στην κάμερα. Υπάρχει ακόμη φόβος ότι θα υπάρξουν αρνητικές αντιδράσεις αν κανείς μιλήσει ανοιχτά, κυρίως μεταξύ των μεγαλύτερων σε ηλικία ανθρώπων. Αλλά ο φόβος έχει μετριαστεί. Αλλιώς δεν θα είχαμε καταφέρει να γυρίσουμε αυτό το ντοκιμαντέρ. Πριν από δέκα χρόνια νομίζω κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο.

Η Μέση Ανατολή συνεχίζει να βρίσκεται σε αναταραχή κι η Αραβική Άνοιξη στις χώρες της Βόρειας Αφρικής και του αραβικού κόσμου περισσότερο άφησαν ανοιχτές παρά έκλεισαν εκκρεμότητες. Δυο ταινίες βρέθηκαν εκεί όπου συμβαίνει: στις δυο πλευρές του τείχους που χωρίζει Ισραήλ και Παλαιστίνη και στην πλατεία Ταχρίρ στο Κάιρο. Συνεντεύξεις στην Αλεξάνδρα Κόλια

Κάθε βράδυ, μια ομάδα γυναικών από ένα χωριό της Παλαιστίνης «τρυπώνουν» στο Ισραήλ, περνούν δηλαδή τα σύνορα από μια τρύπα στο φράχτη, για να δουλέψουν ως καθαρίστριες και να φέρουν χρήματα στα σπίτια τους. Κάποια βράδια, τους συνόδευσε μια σκηνοθέτρια από την άλλη πλευρά του φράχτη.

Τι, από όσα καταγράφετε στο ντοκιμαντέρ, σας συγκλόνισε περισσότερο;

Η πιο δύσκολη εμπειρία της ταινίας ήταν να ζήσουμε την καθημερινή ρουτίνα αυτών των γυναικών από την Παλαιστίνη. Το μεγαλύτερο μέρος του ντοκιμαντέρ κινηματογραφήθηκε τις πρώτες πρωινές ώρες, όταν αυτές διέσχισαν τα ισραηλινά σύνορα. Πρόκειται για μια μεγάλη και δύσβατη διαδρομή. Στο τέλος της, όμως, εγώ πήγαινα σπίτι μου να κοιμηθώ, ενώ αυτές μόλις ξεκινούσαν τη μέρα τους και δούλευαν ως το βράδυ. Τούτη η διαφορά μού ήταν πραγματικά ανυπόφορη.

Νιώσατε να κινδυνεύετε ενώ γυρίζατε το ντοκιμαντέρ, ακολουθώντας τις ηρωίδες σας;

Κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων, περάσαμε τα σύνορα πηγαίνοντας από την ισραηλινή στην παλαιστινιακή πλευρά. Ως Ισραηλινοί,

είχαμε τις ανησυχίες μας, μπαίνοντας σε παλαιστινιακή περιοχή, μες στο σκοτάδι. Και πράγματι, μια βραδιά βρεθήκαμε υπό κράτηση από την παλαιστινιακή αστυνομία. Ωστόσο, την ίδια στιγμή, οι γυναίκες τις οποίες κινηματογραφήσαμε, κρύβονταν και διέφευγαν από τον ισραηλινό στρατό. Έτσι, στην πραγματικότητα, καμία στιγμή δεν γνωρίζαμε τι ήταν ασφαλές για εμάς. Κι όμως, έπρεπε να πάρουμε μια απόφαση. Τόσο ο εικονολήπτης, Ντάνιελ Γκαλ, όσο κι εγώ, αποφασίσαμε να παραμείνουμε κοντά στις ηρωίδες μας, ακόμη κι αν αυτό σήμαινε ότι θα εκτεθούμε σε κίνδυνο.

Ως πολίτης του Ισραήλ, αλλά και ως σκηνοθέτρια, ποιες είναι οι σκέψεις σας για την κατάσταση ανάμεσα σε Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους, μετά τα όσα ζήσατε σ' αυτό το ντοκιμαντέρ;

Επέλεξα να εστιάσω την ταινία στην προσωπική εμπειρία των Παλαιστίνιων γυναικών. Πίστευα ότι θα ήταν πιο εύκολο για το ισραηλινό κοινό να ταυτιστεί με μητέρες που αγωνίζονται να συντηρήσουν τα παιδιά τους. Εδώ και μερικά χρόνια, το κράτος του Ισραήλ κατασκεύασε ένα τείχος που χωρίζει τους Ισραηλινούς και τους Παλαιστίνιους. Σε ρεαλιστική βάση, λοιπόν, οι Παλαιστίνιοι εξαρτώνται κατά πολύ από την ισραηλινή αγορά και οικονομία. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το κοινό του Ισραήλ

Η πλατεία Ταχρίρ, στο Κάιρο, είναι ο εμβληματικός χώρος μιας εξέγερσης έναντι ενός διεφθαρμένου καθεστώτος, με αιτήματα για περισσότερη ελευθερία, περισσότερη δημοκρατία, περισσότερη χειραφέτηση. Ο σκηνοθέτης βρέθηκε στο κέντρο της Αραβικής Άνοιξης και επέλεξε να παρακολουθήσει πέντε πρόσωπα απ' το πλήθος. Τι κερδήθηκε και τι μένει να κερδηθεί;

Ποια είναι η προσωπική σας εμπειρία από την πλατεία Ταχρίρ;

Ήταν μια περιπέτεια. Μερικές φορές τρομακτική, όπως στις αρχές του 2011, ειδικά την ημέρα της επίθεσης εναντίον των διαδηλωτών με καμήλες. Την ημέρα εκείνη στόχος έγιναν οι Δυτικοί, και ειδικότερα οι δημοσιογράφοι, έγιναν στόχος. Στην πλατεία γνώρισα τους καλύτερους Αιγύπτιους φίλους μου. Αλλά όσο προχωρούσε το 2011 και προσπαθούσα να γυρίσω την ταινία, ήταν πολύ δύσκολο να σκεφτώ πώς μπορεί μια διαμαρτυρία διαρκείας, που δεν μοιάζει να μεταβάλλεται ποτέ, να γίνει ιστορία για ντοκιμαντέρ. Καθώς επέστρεψα το 2012 στην Αίγυπτο για τέσσερις μήνες, προκειμένου να δουλέψω επάνω σε μια δεύτερη ταινία, διαπίστωσα ότι η πραγματικότητα προσφέρει

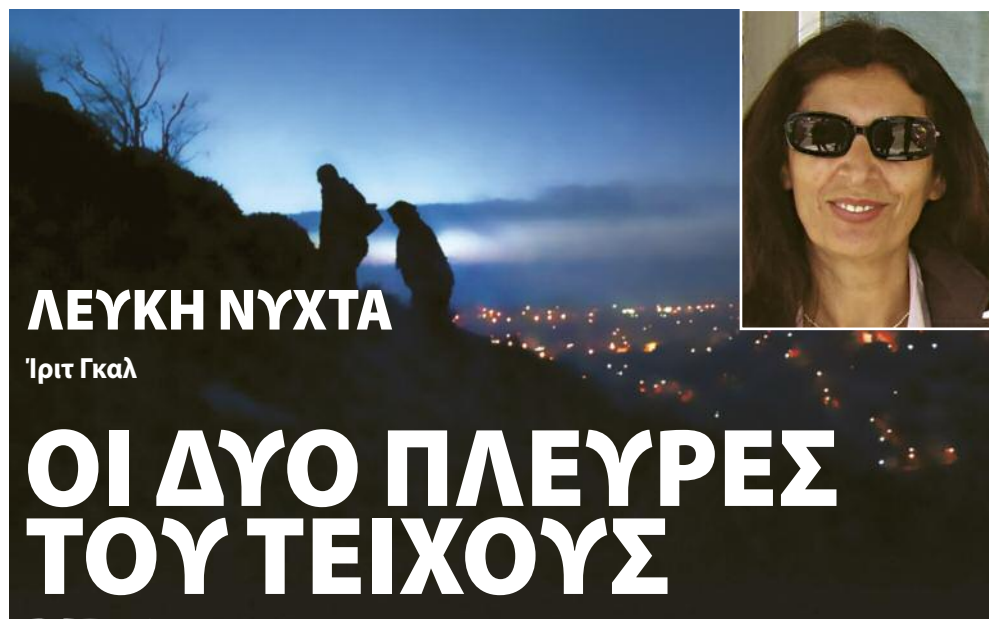
νέες απαντήσεις. Ότι η συνεχιζόμενη αδικία δεν θα περάσει απαρατήρητη στην Αίγυπτο, ότι υπάρχει μια νέα κοινωνία πολιτών, μια ολόκληρη γενιά νέων ανθρώπων –και όχι μόνο νέων– που θα συνεχίσουν να διεκδικούν τα δικαιώματά τους.

Πόσο εύκολο ήταν για εσάς να γυρίσετε το ντοκιμαντέρ κάτω από αυτές τις συνθήκες;

Συχνά ήταν πολύ δύσκολο. Αυτό όμως σημαίνει να κάνεις μια ταινία εν μέσω μιας επανάστασης: θα είναι αναγκαστικά δύσκολη υπόθεση. Επιπλέον, έχω ύψος 2,03 μέτρα, οπότε δεν μπορώ να περάσω ποτέ απαρατήρητος. Οι Αιγύπτιοι είναι πολύ ζεστοί, αλλά και πολύ περίεργοι άνθρωποι, κι αυτό από τη μία διευκολύνει το γύρισμα, αλλά από την άλλη το δυσκολεύει, μιας και πάντοτε κάποιος θέλει να μάθει τι και γιατί κινηματογραφείς και για ποιο σκοπό.

Βρίσκετε ότι υπάρχουν ομοιότητες –σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές αλλαγές– ανάμεσα στην ταραχώδη κατάσταση στην Αίγυπτο και στον αραβικό κόσμο και τον αναβρασμό στην Ευρώπη λόγω της κρίσης;

Ναι. Βρίσκω ομοιότητες σε ό,τι αφορά τη νέα, δυσσαρεστημένη γενιά, που είναι από-

ΛΕΥΚΗ ΝΥΧΤΑ

Ίριτ Γκαλ

ΟΙ ΔΥΟ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ

να εκτεθεί, με τρόπο που να κατανοήσει και να νιώσει, τις δυσκολίες και τους κινδύνους που υφίστανται αυτές οι γυναίκες μόνο και μόνο για να καθαρίζουν τα σπίτια μας.

Κατά την άποψή σας, ποιο είναι το πιο ουσιώδες μήνυμα που μεταδίδουν οι ηρωίδες σας στο κοινό;

Νομίζω ότι το πρωτεύον μήνυμα της ταινίας είναι συναισθηματικό. Η αντίδραση του κοινού στο Ισραήλ πήγαζε κυρίως από το αίσθημα της ντροπής, καθώς ένωσαν υπεύθυ-

νοι για τις ταπεινώσεις και τους κινδύνους που περνούσαν αυτές οι μητέρες προκειμένου να φροντίσουν την οικογένειά τους. Το κοινωνικοπολιτικό μήνυμα του ντοκιμαντέρ είναι ότι η στάση του Ισραήλ απέναντι σε κάθε Παλαιστίνιο, τον οποίο και αντιμετωπίζει ως απειλή της κρατικής ασφάλειας και πιθανό τρομοκράτη, είναι λανθασμένη και άδικη. Και στις δύο πλευρές της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης, οι περισσότεροι άνθρωποι απλώς προσπαθούν να ζήσουν τίμια και να συντηρήσουν τα παιδιά τους.

λυτα ενήμερη για την κρατική αδικία και η οποία απορρίπτει τις πολιτικές της επιβολής και απαιτεί μια νέα, πιο δίκαιη κοινωνία. Η διαφορά ανάμεσα στην Ευρώπη και τη σημερινή Αίγυπτο –φυσικά υπάρχουν πολλές διαφορές γενικότερα– είναι ότι, τουλάχιστον εκεί, οι προκλήσεις πηγάζουν από την έλλειψη παιδείας (στη χώρα υπάρχει περίπου ένα ποσοστό 40-50% αναλφάβητων) και από τις διακρίσεις κατά των γυναικών, μαζί με τις

δημογραφικές προκλήσεις ενός διαρκώς αυξανόμενου πληθυσμού που «συμπιέζεται» σε ένα πολύ περιορισμένο ζωτικό γεωγραφικό χώρο κατά μήκος του Δέλτα του Νείλου. Αυτό κάνει το μέλλον της Αιγύπτου πολύ πολύ δύσκολο. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, υπάρχουν και οι θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, ο φονταμενταλισμός. Πραγματικά, πρόκειται για μια πολύ δύσκολη κατάσταση.

Μαζί, είμαστε ένα.

Η καθημερινότητά σου είναι για μας έμπνευση.

Στον ΟΤΕ μπαίνουμε σε νέα εποχή και εξελίσσουμε ακόμα περισσότερο τα προϊόντα και τις υπηρεσίες μας, για να ανταποκρινόμαστε καλύτερα στις ανάγκες σου.

ote.gr

Μαζί, είμαστε ένα.

SKYTRAX

Μικρές στιγμές από ένα ταξίδι. Όλες μαζί, μπορούν να κάνουν τη διαφορά.

Η Aegean αναδείχθηκε **Καλύτερη Περιφερειακή Αεροπορική Εταιρεία της Ευρώπης για το 2012.**

18.000.000 επιβάτες από 100 χώρες, αξιολόγησαν 246 αεροπορικές εταιρείες, βαθμολογώντας τη συνολική ικανοποίησή τους από το ταξίδι, καθώς και περισσότερα από 38 διαφορετικά κριτήρια, μερικά από τα οποία είναι η σχέση ποιότητας-τιμής, η εξυπηρέτηση του προσωπικού, η ποιότητα του γεύματος, το πρόγραμμα ψυχαγωγίας εν ώρα πτήσης, η καθαριότητα της καμπίνας και η άνεση των καθισμάτων.

Η Aegean αναδείχθηκε για 3η φορά, Καλύτερη Περιφερειακή Αεροπορική Εταιρεία της Ευρώπης. Μια μεγάλη αναγνώριση που επιβραβεύει καθημερινές πράξεις. Πράξεις που ίσως φαίνονται μικρές. Όταν όμως συνδυαστούν, μπορούν να πετύχουν κάτι πραγματικά μεγάλο.

www.aegeanair.com // mobile.aegeanair.com

Δίκτυο Εσωτερικού: Αθήνα, Αλεξανδρούπολη, Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη, Καλαμάτα, Κέρκυρα, Κως, Μύκονος, Μυτιλήνη, Ρόδος, Σαντορίνη, Σκύρος, Χανιά.

Δίκτυο Εξωτερικού: Αγία Πετρούπολη, Ανόβερο, Βαρκελώνη, Βαρσοβία, Βενετία, Βιέννη, Βερολίνο, Βουδαπέστη, Βρυξέλλες, Γενεύη, Κίεβο, Κωνσταντινούπολη, Λάρνακα, Λονδίνο, Λυών, Μαδρίτη, Μάντσεστερ, Μιλάνο, Μπακού, Μόσχα, Μόναχο, Ντίσελντορφ, Νυρεμβέργη, Παρίσι, Πράγα, Ρώμη, Στοκχόλμη, Στουτγάρδη, Τελ Αβίβ, Τιφλίδα, Φρανκφούρτη.

ΓΚΡΕΜΙΣΜΕΝΗ ΠΟΛΗ [1]

Ντζάο Τσι

- ✘ Περισσότεροι από 20 χιλιάδες άνθρωποι έχασαν την ζωή τους όταν σεισμός κατέστρεψε ολοσχερώς την πόλη Μπεϊτσουάν της Κίνας το 2008. Η Γκρεμισμένη πόλη επικεντρώνεται στις ζωές τριών επιζώντων.
- ✘ Πρόκειται για την πρώτη ταινία του Κινέζου σκηνοθέτη, που όμως έχει δουλέψει για χρόνια στην παραγωγή ντοκιμαντέρ.
- ✘ «Είχα ατέλειωτες ώρες υλικό γεμάτο πόνο, αλλά δεν είχα μια συγκεκριμένη ιστορία», λέει ο Τσι για τα γυρίσματα τα δύο πρώτα χρόνια. Αλλά τον τρίτο χρόνο, τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν και η ζωή να κυλά ξανά. «Η ταινία μιλά για τις επιλογές που κάνουμε στη ζωή μας. Οι τρεις ήρωες αυτής της ιστορίας επέλεξαν τρία χρόνια μετά τον σεισμό να χαράξουν μια πορεία που μας εξέπληξε όλους. Στην Κίνα σήμερα, ζούμε πιο πλούσια, αλλά όχι απαραίτητα καλύτερα. Κι όλοι κάνουμε επιλογές, άλλες φορές συνειδητά κι άλλες όχι. Αλλά συχνά ξεχνάμε τη βασική ελευθερία μας, να διαλέξουμε μόνοι μας πώς θα ζήσουμε την ζωή μας. Αποτυγχάνουμε σαν κύριοι του ίδιου του εαυτού μας.»

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ [2]

Ναταναέλ Καρτόν

- ✘ Στα συντρίμια του Τσουνάμι της Ιαπωνίας το 2011, εθελοντές διασώζουν χαμένες φωτογραφίες, τις αποκαθιστούν και τις επιστρέφουν στους ιδιοκτήτες τους.
- ✘ Μέχρι σήμερα περισσότερες από 12.000 φωτογραφίες, χαμένες στα ερείπια ή ξεβρασμένες στη θάλασσα, αποκαταστάθηκαν, δίνοντας την ευκαιρία σε εκατοντάδες οικογένειες να βρουν σε πολλές περιπτώσεις την μοναδική τους επαφή με χαμένα μέλη της οικογένειάς τους.
- ✘ Ο σκηνοθέτης Ναθανιέλ Καρτόν είναι Γάλλος, αλλά ζει και δουλεύει στην Ιαπωνία, όπου και μεγάλωσε. Όταν παίρνει την κάμερα για να γυρίσει μια ταινία, προσπαθεί να χαθεί, όπως λέει ο ίδιος, στην πολύπλοκη σχέση ανάμεσα στην κουλτούρα και την ανθρώπινη συμπεριφορά.

ΜΗ ΜΕ ΛΗΣΜΟΝΕΙ [3]

Ντέιβιντ Σίβκενγκ

- ✘ Ο σκηνοθέτης έγινε γνωστός από το ντοκιμαντέρ *David wants to fly* (2010). Εκεί καταγράφει την προσωπική εμπειρία από τον υπερβατικό διαλογισμό, που γνώρισε μέσα από το είδωλό του, το σκηνοθέτη Ντέιβιντ Λιντς. Ο τελευταίος απείλησε ότι θα υποβάλει μήνυση εάν δεν ενέκρινε το τελικό μοντάζ. Το ντοκιμαντέρ έκανε πρεμιέρα στην Μπερλινάλε το 2010.
- ✘ Με την ολοκλήρωση του *David wants to fly*, ο Σίβκενγκ αποφάσισε να επιστρέψει στην πόλη του για να δει την οικογένειά του και να βοηθήσει τον πατέρα του να φροντίσει την άρρωστη μητέρα του. Εκεί γεννήθηκε και η επιθυμία για ένα ντοκιμαντέρ το οποίο θα ακολουθεί την πορεία μιας γυναίκας που πάσχει από τη νόσο Αλτσχάιμερ.
- ✘ Ο πατέρας του ήταν καθηγητής Μαθηματικών στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης, ενώ η μητέρα του σπούδασε Γλωσσολογία στο Πανεπιστήμιο του Αμβούργου. Και οι δύο συμμετείχαν ενεργά στο φοιτητικό κίνημα στη Γερμανία τη δεκαετία του '60.

- ✘ Αρκετοί κριτικοί έθεσαν το ζήτημα της ηθικής διάστασης του ντοκιμαντέρ. Είναι θεμιτή η καταγραφή και η προβολή της πραγματικότητας ενός ανθρώπου χωρίς τη συναίνεσή του; Ο Ντέιβιντ υποστήριξε ότι στην αρχή έκαναν πειραματικές λήψεις για να δουν αν η μητέρα του ενοχλούνταν από τις κάμερες και το συνεργείο.

TURNING [4]

Τσαρλς Άτλας

- ✘ Μουσικό ντοκιμαντέρ που γεννήθηκε από την τελευταία ευρωπαϊκή περιοδεία του συγκροτήματος Anthony & the Johnsons, στην οποία ο Τσαρλς Άτλας, αυτοδίδακτος κινηματογραφιστής και video artist από το 1971, ανέλαβε το κομμάτι των visuals.
- ✘ Πρόκειται για την πρώτη ταινία του Άτλας που παίρνει κανονική διανομή σε αίθουσες.
- ✘ Όλες οι γυναίκες που συμμετείχαν στην performance ήταν φίλες ή μούσες του Άντονι. Η επιλογή τους έγινε με κριτήριο τα φυσικά τους χαρακτηριστικά αλλά και την διαφορετική αύρα που κάθε μια από αυτές αποπνέει.
- ✘ «Αν αναγκαζόμουν να βρεθώ στον Παράδεισο, τότε θα ήθελα να βλέπω συνέχεια τις εικόνες αυτών των γυναικών», έχει υποστηρίξει ο Anthony.

Ο ΑΠΑΤΕΩΝΑΣ [5]

Μπαρτ Λέιτον

- ✘ Η απίστευτη κι όμως αληθινή ιστορία του Γαλλοαλγερινού Φρεντερίκ Μπουρντέν, ενός κατά συρροή «απατεώνα», ο οποίος το 1994 πήρε τη θέση ενός εξαφανισμένου αγοριού από το Τέξας, ξεγελώντας ακόμη και την ίδια την οικογένειά του.
- ✘ Ο 39χρονος σήμερα Μπουρντέν έχει «υποδυθεί» πάνω από 500 ανθρώπους κατά τη διάρκεια της ζωής του.
- ✘ Ο ντετέκτιβ που ανέλαβε την υπόθεση, κατάλαβε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με τον Μπουρντέν, από τα... αυτιά του, τα οποία, όπως λέει και στην ταινία, είναι μοναδικά σε κάθε άνθρωπο, σαν το αποτύπωμα του χεριού του.
- ✘ Η ταινία συγκέντρωσε μια πληθώρα βραβείων, μεταξύ άλλων και βραβεία BAFTA για Εξαιρετικό Νεοεμφανιζόμενο Σεναριογράφο, Σκηνοθέτη και Παραγωγό.

Η ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΦΟΝΟΥ [6]

Τζόσουα Όπενχαϊμερ, Κριστίν Σιν, Ανώνυμος

- ✘ Πρώην εκτελεστές που έδρασαν μετά το πραξικόπημα στην Ινδονησία το 1965, δραματοποιούν τους φόνους που διέπραξαν.
- ✘ Για λόγους ασφαλείας, εξαιτίας των πολιτικών συνθηκών στην Ινδονησία, ο τρίτος σκηνοθέτης, καθώς και άλλοι συντελεστές της ταινίας, παραμένουν ανώνυμοι.
- ✘ Οι πρώην εκτελεστές ομολογούν ότι θαύμαζαν πολύ τον Τζέιμς Ντιν και τον Τζον Γουέιν, ενώ ισχυρίζονται ότι έπαιρναν ιδέες για το πώς να διαπράξουν τις δολοφονίες, από χολιγουντιανές ταινίες κατασκοπείας.
- ✘ «Δεν έχω ξαναδεί ένα τόσο δυνατό, σουρεαλιστικό και τρομακτικό ντοκιμαντέρ εδώ και μια δεκαετία», δήλωσε ο Βέρνερ Χέρτσογκ.
- ✘ Με αφορμή το ντοκιμαντέρ, στο πλαίσιο του Docs in Thessaloniki Pitching Forum 2013, το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ντοκιμαντέρ EDN διοργανώνουν masterclass με τίτλο «Ανατομία της Πράξης του φόνου», την Πέμπτη

21/3/2013 (17:00-18:30, στην αίθουσα Τζον Κασσαβέτης), με εισηγήτριες την παραγωγό της ταινίας Σίγκνε Μπίργκε Σέρενσεν και την αντιπρόσωπο πωλήσεων Φιλίπα Κοβάρσκι, από την εταιρεία Cinerphil.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΕΣ

ΦΩΝΕΣ [7]

Μπάρμπαρα Μίλερ

- ✘ Οι τρεις γυναίκες μπλόγκερ που πρωταγωνιστούν στην ταινία δεν είναι μόνες. Γύρω τους έχουν δημιουργηθεί κινήματα που πολεμούν τη λογοκρισία στο διαδίκτυο και τον αποκλεισμό που προσπαθούν να επιβάλουν τα καθεστώτα των χωρών τους.
- ✘ Η Κουβανή Γιόανι Σάντσεζ πρόσφατα εξέδωσε βιβλίο με τίτλο *Αληθινή Αβάντα: Μια γυναίκα παλεύει να πει την αλήθεια για την Κούβα σήμερα*.
- ✘ Η Ιρανή Φαρνάζ Σεϊφί, προσπαθώντας να τραβήξει την προσοχή στα δικαιώματα των γυναικών στη χώρα της, ανακάλυψε πως οι μηχανές αναζήτησης του διαδικτύου στο Ιράν μπλοκάρουν τη λέξη «γυναίκα».
- ✘ «Ελευθερία σημαίνει να μπορείς να σταθείς στη γωνία ενός δρόμου και να φωνάξεις: Δεν υπάρχει ελευθερία εδώ!», με τα λόγια της Γιόανι Σάντσεζ.

ΚΑΜΙΑ ΜΠΟΥΡΓΚΑ

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ [8]

Νίμα Σαρβεστάνι

- ✘ Στην φυλακή Τακχάρ, στην οποία γυρίστηκε το ντοκιμαντέρ, οι 40 γυναίκες φυλακισμένες ζουν με τα 34 παιδιά τους, ξεχωριστά από τους 500 άνδρες κρατούμενους.
- ✘ Η οργάνωση Human Rights Watch εξέδωσε το 2012 μία έκθεση με τίτλο «Έπρεπε να το βάλω στα πόδια», για τι πλήθος Αφγανών γυναικών που βρίσκονται στη φυλακή για «ηθικά εγκλήματα», όπως η εγκατάλειψη της οικογενειακής εστίας, όπου η οικογενειακή βία είναι καθεστώς.
- ✘ Η προηγούμενη ταινία του Σαρβεστάνι, *Άξιζα 50 πρόβατα*, γυρισμένη επίσης στο Αφγανιστάν, αφηγείται τις ιστορίες δύο δεκάχρονων κοριτσιών που έχουν πουληθεί από τις οικογένειές τους σε μεγαλύτερους άντρες, και τις προσπάθειές τους να απελευθερωθούν.

ΝΟΜΑΔΕΣ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ [9]

Μανιέλ φον Στιρλέρ

- ✘ Ο Ελβετός σκηνοθέτης της ταινίας είναι επαγγελματίας συνθέτης και τρομπονίστας.
- ✘ Η ιδέα για το ντοκιμαντέρ ήρθε από μια προσωπική περιπλάνηση, όταν ο Φον Στιρλέρ έφυγε με τη σύντροφο και τα δύο παιδιά τους για ένα νομαδικό ταξίδι που κράτησε δύο χρόνια, σε μέρη όπως η Μέση Ανατολή, η Παταγονία και η Ισλανδία.
- ✘ Ο όρος «transhumance» σημαίνει «εποχιακή μετακίνηση των ανθρώπων με τα ζώα τους μεταξύ καλοκαιρινών και χειμερινών βοσκότοπων». Οι πρωταγωνιστές του ντοκιμαντέρ, Πασκάλ και Καρόλ, καλύπτουν 600 χλμ. σε 4 μήνες.

trivia

Η ελληνική συμμετοχή στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ δεν υπολείπεται σε παρεμβατικότητα, ευρήματα, ερευνητική πρωτοτυπία. Μια μετανάστρια αλλιώςτικη απ' τις άλλες είναι εξίσου ζωηρό κίνητρο με την προεκλογική εκστρατεία του Μπουτάρη, με την επιμονή ενός καθηλωμένου σε αναπηρικό καροτσάκι συγγραφέα να εκφράζεται, ή με την επαναανάκλυψη των χίπις στα σημερινά Μάταλα της Κρήτης. Συνεντεύξεις στην Ελένη Ανδρουτσοπούλου και στην Τζωρτίνα Σερπιέρη.

ROUGH CUT

Ελιάνα Αμπραβανέλ

ΜΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΑ ΜΕ ΚΕΦΙ

Σκηνές από τη ζωή μιας Φιλιππινέζας στην Αθήνα του σήμερα συνθέτουν ένα ντοκιμαντέρ που, αποδεικνύει όχι μόνο τον παραλογισμό του στερεότυπου συνθήματος «είμαστε όλοι μετανάστες», αλλά και το ότι όλοι οι μετανάστες δεν είναι ίδιοι - συμπίεσμα που δεν είναι αυτονόητο.

Η ιστορία της Μπάμπι έχει πολλές και ενδιαφέρουσες πτυχές, καθώς οι ρόλοι στους οποίους προσπαθεί να ανταποκριθεί είναι πολλοί: οικονομική μετανάστρια που αγωνίζεται για να επιβιώσει, μητέρα και σύζυγος από απόσταση, όπως και κομμώτρια, καλλιτέχνις, γυναίκα, στυλοβάτης οικονο-

μικά της οικογένειάς της. Μιλήστε μας για την ηρωίδα σας και τη ζωή της.

Η Μπάμπι είναι υπερπαραγωγή από μόνη της! Παρά τις ρεαλιστικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει στην καθημερινότητά της, δεν χάνει ποτέ το κέφι της και φροντίζει να φτιάχνει και το κέφι των άλλων. Αντιμετωπίζει τη σκληρή πραγματικότητα με ηρεμία και αποφασιστικότητα, αυτοσαρκάζεται και ξέρει κάθε λεπτό που πατάει. Δεν περιμένει τίποτα από τους άλλους, αλλά περιμένει τα πάντα από τον εαυτό της! Όπως λέει και η ίδια: «Κοιμάμαι ήσυχη τα βράδια!» Είναι όμως τα πράγματα όπως θέλει να τα βλέπει εκείνη;

Μεγάλο τμήμα της ταινίας καταλαμβάνει η επικοινωνία της ηρωίδας με την οικογένειά της στις Φιλιππίνες μέσω skype, όπου γίνεται εμφανής η

διαρκής αγωνία της να τους προσφέρει όσα περισσότερα υλικά αγαθά και εντυπωσιακά πάρτυ μπορεί, ενώ εκείνη ζει σ' ένα υπόγειο στην Αθήνα και δουλεύει ασταμάτητα. Πώς νιώσατε να βιώνει η ηρωίδα σας τη σχέση με την οικογένειά της;

Η Μπάμπι παίρνει την επιβεβαίωσή της μέσα από την προσφορά στην οικογένειά της. Στις Φιλιππίνες αυτός είναι ο κανόνας, ολόκληρες οικογένειες στηρίζονται οικονομικά από ένα και μόνο μέλος τους, συνήθως από μια γυναίκα, που εργάζεται κάτω από σκληρές συνθήκες σε μια χώρα της Δύσης. Στην περίπτωση της ηρωίδας, τα πράγματα περιπλέκονται λόγω της ιδιαιτερότητάς της. Δεν θα ήθελα να πω περισσότερα, γιατί θα χαλάσω το στοιχείο της έκπληξης στους θεατές.

Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στο να προσεγγίσετε την ηρωίδα σας και να την πείσετε να σας επιτρέψει να κινηματογραφήσετε την καθημερινότητά της;

Ε, λοιπόν θα σας φανεί απίστευτο, αλλά δεν αντιμετώπισα καμιά δυσκολία! Στην αρχή βέβαια η Μπάμπι νόμιζε ότι επρόκειτο να κάνω μια ταινία μυθοπλασίας βασισμένη στην ιστορία της. Στις πρώτες συναντήσεις μας συζητούσαμε πολύ για την παιδική της ηλικία στις Φιλιππίνες και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε καθημερινά για να μπορέσει να ενταχθεί στο περιβάλλον της χωρίς να κάνει προσωπικές «εκπτώσεις». Όταν κατάλαβε ότι επρόκειτο να κινηματογραφήσω την ίδια, δέχτηκε αμέσως και για επόμενα τρία χρόνια «μπαινόβγαινα» στην καθημερινότητά της.

Η ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΕΝΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Σε ένα επεισόδιο της τηλεοπτικής σειράς δραματοποιημένων ντοκιμαντέρ της EPT-3, ο Ακύλλας Καραζήσης υποδύεται έναν άνδρα που εκδιώχτηκε από το χωριό του στη Σαμσουντα κατά την περίοδο της βίαιης ανταλλαγής πληθυσμών στις αρχές της δεκαετίας του 1920 – η ιστορία του κληροδοτεί στον θεατή μια ανεκτίμητη περιουσία.

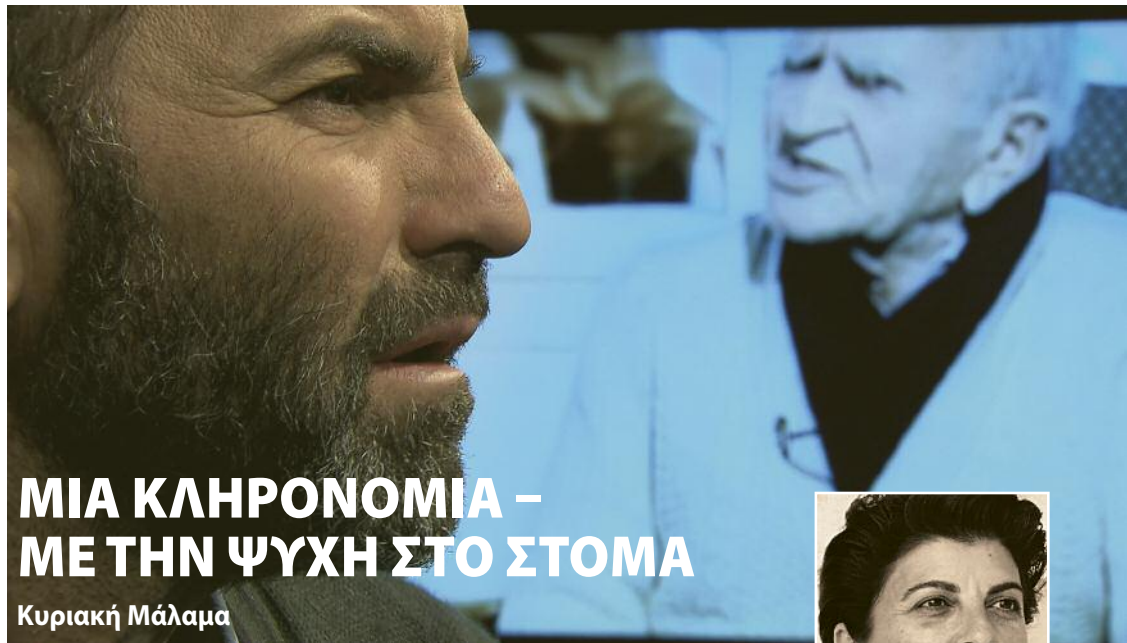
Οι Έλληνες πρόσφυγες, κατά την Μικρασιατική Καταστροφή κατάφεραν να ξεφύγουν από τη φωτιά του πολέμου και να εγκατασταθούν στην νέα τους πατρίδα «με την ψυχή στο στόμα». Θα μας μιλήσετε για το δικό σας οδοιπορικό κατά την καταγραφή των ιστοριών τους και για τη δημιουργία της ταινίας;

Ο πόλεμος δεν είναι φυσική καταστροφή: είναι έργο των ανθρώπων και οι συνέπειές του στις ψυχές και στις ζωές των ανθρώπων είναι ανείπωτες, εφιαλτικές. Αφήνει ίχνη που αν τύχει να ακολουθήσει κανείς, αντιμετωπίζει έντονα το ερώτημα: «γιατί;» Γιατί τότε; Γιατί ακόμα και σήμερα; Καλούμαστε όλοι μας να δώσουμε απάντηση σ' αυτό το «γιατί».

Όπως και στα υπόλοιπα επεισόδια της νέας σειράς ντοκιμαντέρ που σκηνοθε-

τείτε, έτσι κι εδώ ένας γνωστός ηθοποιός γίνεται αφηγητής κι ακροατής των μαρτυριών κι ακολουθεί τις διαδρομές των ηρώων σας. Για ποιο λόγο επιλέξατε αυτήν την ιδιαίτερη κινηματογραφική φόρμα;

Στο συγκεκριμένο ντοκιμαντέρ που συμμετέχει στο φεστιβάλ, χρησιμοποιώ τη θεατρική φόρμα σαν εργαλείο για να αναδείξω πώς μετέχουμε αυτής της «κληρονομιάς», που αναφέρεται στον τίτλο. Συνειδητά ή ασυνείδητα την κουβαλάμε ως λαός. Ενενήντα χρόνια μετά, έχει πολλά να μας αποκαλύψει μέσα από τις μαρτυρίες αυτών των ανθρώπων που βίωσαν άμεσα τα γεγονότα. Αν τους αφουγκραστούμε, αν τους ακολουθήσουμε σ' αυτή την Οδύσσεια βήμα προς βήμα, όχι σαν απλοί θεατές μιας ιστορίας, αλλά ως μετέχοντες σ' αυτήν, μετουσιώνοντας το μή-

ΜΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ – ΜΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΤΟ ΣΤΟΜΑ

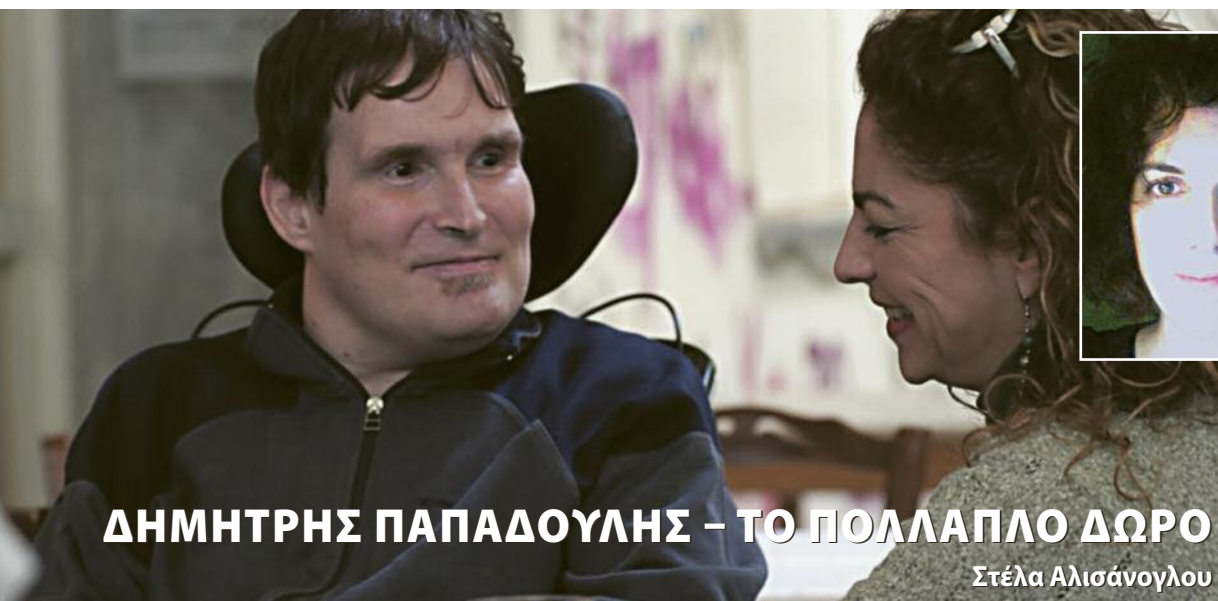
Κυριακή Μάλαμα

νυμα του παρελθόντος και τοποθετώντας το στο παρόν, τότε η κληρονομιά αυτή δικαιώνεται κι αποκτά το νόημα της στο σήμερα.

Η αφήγηση των συγκλονιστικών αναμνήσεων του πρόσφυγα καθηλώνουν το θεατή. Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης μπορεί να αποτελέσει πυξίδα για τον σύγχρονο άνθρωπο και τον κα-

θημερινό του αγώνα για επιβίωση;

Ο βαθύτερος και πιο ουσιαστικός ρόλος της ιστορίας θεωρώ ότι είναι αυτός ακριβώς: της πυξίδας ή του δασκάλου, αν θέλετε, που υπενθυμίζει, μας διδάσκει, μας προτρέπει ή προσπαθεί να μας αποτρέψει από πράξεις προσωπικές ή συλλογικές και τις συνέπειές τους.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΥΛΗΣ – ΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ ΔΩΡΟ

Στέλα Αλισάνογλου

Στην ταινία σας πρωταγωνιστεί ένας σύγχρονος ήρωας της καθημερινότητας ο οποίος πάρα τη σοβαρή νόσο που του ανατρέπει τη ζωή, δίνει τον δικό του καθημερινό αγώνα επιβίωσης και βρίσκει τρόπους να γίνει δημιουργικός. Πώς καταφέρατε να προσεγγίσετε τον ήρώα σας και να τον πείσετε να μοιραστεί την ιστορία του;

Τον Δημήτρη Παπαδούλη τον γνώρισα μέσω ενός κοινού μας φίλου, του πρώτου του εκδότη, του συγγραφέα Θανάση Τριαρίδη. Οι δύο φίλιες δημιούργησαν ένα κλίμα εμπιστοσύνης στο οποίο πολύ σύντομα γεννήθηκε μια τρίτη φίλια, ανάμεσα στον Δημήτρη και σε μένα. Παρά την κατάσταση του, ο Παπαδούλης έχει έντονη την αίσθηση του χιούμορ κι αυτοσαρκάζεται σε κάθε ευκαιρία, κάτι που σπάει τον

πάγο και κάνει τον άλλον να αισθανθεί άνετα μαζί του. Ευθύς εξαρχής του είπα τί σκέφτομαι να κάνω χωρίς υπεκφυγές. Δεν μου αρνήθηκε το παραμικρό. Ο ίδιος πιστεύει ότι από τη στιγμή που γράφει κανείς, εκτίθεται έτσι κι αλλιώς. Λέει χαρακτηριστικά, στην ταινία: «Ποιός γράφει για να μην τον διαβάσουν;» Στην αρχή κινήθηκα αρκετά συντηρητικά. Έκανα τα πρώτα γυρίσματα μόνη, χωρίς συνεργείο, προκειμένου να αισθανθώ κι εγώ άνετα μαζί του.

Πόσο διάστημα ακολουθήσατε τον ήρώα σας; Αντιμετωπίσατε δυσκολίες; Η κινηματογράφιση κράτησε περίπου 20 μήνες με μέσο όρο ένα γύρισμα ανά 2-3 μήνες. Η μόνη δυσκολία που συνάντησα ήταν ότι τόσο οι κοπέλες που τον φρόν-

Ο ΕΠΙΜΟΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Αντιμετωπίζει σοβαρότατα προβλήματα υγείας. Καθηλωμένος σε αναπηρικό καροτσάκι, επιμένει να είναι αισιόδοξος και να γράφει λογοτεχνικά κείμενα. Τι γίνεται, όμως, όταν, μια μέρα, εκείνος, ένας άνθρωπος της γραφής, καλείται να αποδεχθεί την «αδιακρισία» της κινηματογραφικής μηχανής που εισβάλλει στη ζωή του για να κοινοποιήσει τις λεπτομέρειές της...

τιζαν όσο και η μητέρα του δεν ήθελαν να μιλήσουν μπροστά στην κάμερα. Αποφάσισα να κρατήσω διακριτική στάση κι απέφυγα ν' απεικονίσω καθημερινές λεπτομέρειες. Άλλωστε, η δημιουργική πλευρά του Δημήτρη ήταν τόσο έντονη ώστε δεν έβρισκα τον λόγο να κάνω άλλη μια ταινία για έναν άνθρωπο με ειδικές ανάγκες και να εστιάσω μόνο στις κινητικές του δυσκολίες. Το να τον συναντώ κάθε τόσο και να μιλάμε και για τους δύο μας ευχάριστο και παραγωγικό. Το ότι υπήρχε μια ανοιχτή κάμερα δίπλα του ήταν δευτερεύον. Υπήρξε μεταξύ μας μια ανταλλαγή, σαν να φόρτιζε ο ένας τον άλλον. Οι συναντήσεις μας ήταν κάτι σαν να ανταλλάσσουμε δώρα. Στόχος μας –κι ο Δημήτρης το γνωρίζει– να εμπνεύσουμε έστω κι έναν άνθρωπο.

Πόσο σας επηρέασε προσωπικά η ιστορία του Δημήτρη Παπαδούλη;

Με επηρέασε από το πρώτο άκουσμα, από τις αφηγήσεις του κοινού μας φίλου. Πιστεύοντας στη δύναμη του ανθρώπου και στη θέλησή του, ζήτησα από τον εαυτό μου να τον γνωρίσω. Αυτό που θυμάμαι έντονα από την πρώτη μας συνάντηση είναι το χαμόγελό του. Η έκφραση του προσώπου του ότι όλα είναι καλά. Δεν μπορεί να σε αγκαλιάσει, αλλά νιώθεις τη θέρμη του. Τον ενδιαφέρει πολύ να δημιουργεί ανιδιοτελείς δεσμούς με τους ανθρώπους. Ζητάει να πάει λίγο μακρύτερα από αυτό που του έτυχε και χαμογελάει. Όλα αυτά μου άλλαξαν την κοσμοθεωρία. Είμαι φύσει απαισιόδοξος άνθρωπος. Όταν όμως δυσκολεύομαι, τον σκέφτομαι και λέω «όλα καλά!».

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΝΗΜΗ

Ένα δημιουργικό δίδυμο από τη Θεσσαλονίκη μιλά από κοινού για την προσπάθειά τους να ρίξουν φως σε ένα κομμάτι της ελληνικής Ιστορίας που παρέμεινε ανεξήγητα σκοτεινό: στο Ολοκαύτωμα στο Χορτιάτη, ακόμα μια ιστορία ναζιστικής αγριότητας κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

απο ένα σημείο και μετά, κοινωνοί και οι ίδιοι αυτών των οδυνηρών αναμνήσεων. **Χ.Τ.:** Η μεγαλύτερη δυσκολία, αλλά και ταυτόχρονα πρόκληση, ήταν να καταφέρουμε οι αφηγήσεις των ανθρώπων που έζησαν αυτήν την αγριότητα να μεταφερθούν, όχι ως μνήμη, αλλά ως βιωμένη αλήθεια. Η επιθυμία μας να καταγράψουμε τη δική τους ιστορία και η διαδικασία της εμπλοκής με τις μνήμες και τους φόβους τους εξαφάνισαν την μεταξύ μας απόσταση και αποκάλυψαν τη βίαιη και σκληρή πραγματικότητα. Η διαφορετική διαχείριση των γεγονότων, η σιωπή ή άρνηση ή η συγκίνηση του κάθε ήρωα μάς αποκαλύπτει τους διαφορετικούς χαρακτήρες και κάνει την μαρτυρία πιο αληθινή, συγκλονιστική. Η άλλη μεγάλη δυσκολία ήταν η προσπάθειά μας να συγκρατήσουμε την δική μας συγκίνηση, στο βαθμό που να μην επηρεάσει την καταγραφή.

Η ζωντανή ιστορική μνήμη μπορεί να αποτελέσει αφητηρία για την αντιμετώπιση των σύγχρονων φαινομένων βίας και της ανόδου του φασισμού;

Α.Κ.: Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης μπορεί να βοηθήσει να συνειδητοποιήσουμε κάποια πράγματα ή και να μάθουμε καλύτερα την ιστορία μας, αλλά δεν πιστεύω ότι μπορεί να αποτρέψει να ξανασυμβούν παρόμοια γεγονότα στο μέλλον. Οι μόνοι που μπορούν να αλλάξουν τη ροή της ιστορίας, όμως, είναι οι ίδιοι οι άνθρωποι μέσα από τη συλλογική και πολιτική τους δράση.

Χ.Τ.: Η έλλειψη της ιστορικής μνήμης, ως στοιχείου της σύγχρονης κοινωνίας, είναι το ευάλωτο σημείο όπου τέτοια φαινόμενα όπως του φασισμού ή του ναζισμού βρίσκουν οξυγόνο και ξαναποκτούν υποσταση. Η προσπάθεια της καταγραφής και μετάδοσης της μνήμης μέσα από μαρτυρίες βιωμένης ανθρώπινης βίας αποτελεί ασπίδα για τις επόμενες γενιές. Η λήθη οδηγεί στη μειωμένη αντίληψη της πραγματικότητας σε σχέση με το παρελθόν, με αποτέλεσμα να χρειάζεται ξανά το άσχημο βίωμα για τη συνειδητοποίηση. Η λήθη που επιδιώκει το σημερινό κυρίαρχο πολιτικό σύστημα οδηγεί στο θάνατο.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Άκης Κερσανίδης, Χρύσα Τζελέπη

Τι σας ώθησε να ασχοληθείτε με την καταγραφή της συγκεκριμένης τραγωδίας;

Χ.Τ.: Η καταστροφή στο Χορτιάτη δεν είναι καταγεγραμμένη σε κανένα αρχείο, γερμανικό ή ελληνικό, και αυτό αποτελούσε για χρόνια εμπόδιο στο να συλλεγούν στοιχεία και να τεκμηριωθούν τα ιστορικά γεγονότα. Θεωρήσαμε απαραίτητο να αποσαφηνιστούν τα κενά. Προς τούτο, αφήσαμε τους ανθρώπους να μας αφηγηθούν οι ίδιοι αυτά που έζησαν.

Α.Κ.: Η βιωμένη ιστορία δίνει πάντα μια διαφορετική διάσταση στα πράγματα. Γι' αυτό αποφασίσαμε να καταγράψουμε τις μαρτυρίες, όσο ακόμη υπάρχουν άνθρωποι που έζησαν τα γεγονότα. Αργήσαμε

μάλιστα, γιατί πολλοί εν τω μεταξύ χάθηκαν.

Οι μαρτυρίες της ταινίας συγκλονίζουν και αποδεικνύουν ότι τα τραύματα στις ανθρώπινες ψυχές δύσκολα επουλώνονται. Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την καταγραφή τους;

Α.Κ.: Είναι δύσκολο να ζητάς από τους ανθρώπους να σου αφηγηθούν προσωπικές εμπειρίες, τόσο τραγικές που, όπως λέει ένας από τους ήρωες του ντοκιμαντέρ, δεν θέλει κανείς να θυμάται: («Αυτά που έζησα προσπαθώ να τα ξεχάσω...») Ήταν δύσκολο για μας γιατί αισθανόμασταν ότι ξύνουμε μια πληγή, ενώ ταυτόχρονα αισθανόμασταν,

HIPPIE! HIPPIE! MATALA! MATALA!

Γιώργος Βαρελάς

Ποια ήταν η αφορμή για να ασχοληθείτε με την ιστορία των παιδιών των λουλουδιών στα Μάταλα της Κρήτης;

Αφορμή υπήρξε το reunion των χίπηδων από όλο τον κόσμο που διοργανώθηκε από το Δήμο Φαιστού τον Ιούνιο του 2011, στη διάρκεια του Φεστιβάλ στα Μάταλα όπου παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το βιβλίο του Γερμανού δημοσιογράφου και συγγραφέα Άρν Στρόχμεγιερ, με τίτλο *The Myth of Matala*.

Οι άνθρωποι από όλο τον κόσμο που συναντήθηκαν και έζησαν στα Μάταλα εκείνη την περίοδο ανέπτυξαν μια ιδιαίτερη σχέση με την περιοχή και τους κατοίκους της. Πώς καταγράφεται αυτό στο ντοκιμαντέρ;

Από τις μαρτυρίες που έχουμε στο ντοκιμαντέρ όπου φωτίζεται η πρώτη περίοδος, η δεκαετία του 1960, οι ξένοι που ζούσαν στις σπηλιές εκείνη την εποχή δεν είχαν αναπτύξει κάποια ιδιαίτερη σχέση με τους ντό-

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΡΑΚΗ

Για πολλούς Έλληνες, το άκουσμα των δύο λέξεων του τίτλου αυτού του ντοκιμαντέρ της ΕΡΤ ταυτίζεται με τη φιγούρα του Βασίλη Τσιβιλικά στην ταινία του Αλέκου Σακελλάριου *Η θεία μου η χίπισσα*. Η δημοσιογράφος Μαρία Κουφοπούλου, που υπογράφει το σενάριο της ταινίας, περιγράφει πώς προσέγγισε την ιστορία των χίπις στην Κρήτη.

πλους. Από μαρτυρίες και ντόπιων αντιλαμβάνομαστε ότι υπήρχε μια καλή και φιλική, ίσως και γραφική σχέση μιας Ελλάδας σ' εκείνη τη γωνιά της πατρίδας μας, «αθώα» απέναντι σε αυτά τα νέα, μορφωμένα, όπως λένε, και λίγο «αφηρημένα» παιδιά, που όμως είχε την ευκαιρία να ξεφύγει για λίγο από την απίστευτη φτώχεια της, πουλώντας τοπικά προϊόντα και παρέχοντας κάποιες υπηρεσίες σε οικογενειακό επίπεδο. Εξαιρέσεις ήταν κάποιοι όπως ο χαρακτήρας της ταινίας μας, Δρ. Έλμπαρ Βίντερς-Όλε, ένας νέος της εποχής με ανεπτυγμένη πολιτική συνείδηση, ο οποίος, μιλώντας ελληνικά, λειτουργούσε ως σύνδεσμος ανάμεσα στους ντόπιους και τους ξένους και ανέπτυξε ιδιαίτερες σχέσεις με κάποιους ντόπιους που διατηρούνται μέχρι σήμερα σχεδόν πενήντα χρόνια μετά.

Ο εναλλακτικός τρόπος ζωής και κοινωνικής οργάνωσης που είχαν υιοθετήσει και αναπτύξει οι χίπηδες, μπορεί να απο-

τελέσει έμπνευση για τα οικονομικά και κοινωνικά αδιέξοδα του σύγχρονου ανθρώπου της πόλης;

Ακόμη και σήμερα μπορείς να βρεις εκεί και στις γύρω περιοχές ανθρώπους που έχουν υιοθετήσει έναν τρόπο ζωής διαφορετικό από των υπολοίπων, δεν γνωρίζω όμως εάν αυτό συμβαίνει εξ ανάγκης ή από επιλογή. Το δεύτερο είχε επιλέξει σαφώς ο κεντρικός χαρακτήρας μας, ο Ματαλιώτης ψαράς Γιώργης Γερμανάκης. Όλη του τη ζωή έζησε σαν χίπις, χρειαζότανε ελάχιστα χρήματα για να ζήσει και όπως μας έλεγε: «Εγώ δεν θέλω πολυτέλειες και άγχος και Ε9. Εγώ θέλω όταν τρώω να τρώει και η γάτα και ο σκύλος που είναι στα πόδια μου κάτω από το τραπέζι. Εγώ θέλω να ζω το σήμερα. Το αύριο δεν με νοιάζει.» Εξάλλου είναι αυτός που έγραψε και το γνωστό σύνθημα στον τοίχο στην παραλία των Ματάλων: «Welcome to Matala. Today is life. Tomorrow never comes» και σε αυτόν είναι αφιερωμένη η ταινία μας.

ΡΕΜΠΟΥΤΑΡΕΙ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ένας σκηνοθέτης που έγινε γνωστός με το πορτρέτο του Τέρρυ Παπαντίνια, ενός μποέμ καλλιτέχνη του ροκ, επιστρέφει με το πορτρέτο του δημάρχου Θεσσαλονίκης, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας.

Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στην κινηματογράφιση και τι είδους περιορισμοί, εκούσιοι ή ακούσιοι, τέθηκαν στην προσέγγιση ενός τόσο προβεβλημένου δημοσίου προσώπου;

Καταρχάς, η απόφαση να ξεκινήσω αυτήν την ταινία έγινε την τελευταία στιγμή, χωρίς να έχω εξασφαλίσει βοήθεια από κάποιον παραγωγό και, κατά συνέπεια, έπρεπε να τα κάνω όλα μόνος μου με πολύ λίγα μέσα και λίγη βοήθεια από φίλους. Και αυτό σημαίνει πως έπρεπε να καλύπτουμε κινηματογραφικά μια ανεξέλεγκτη διαδρομή 10 εβδομάδων για 15 ώρες την μέρα. Φορτωμένοι σαν μουλάρια, φτάσαμε στα όρια της φυσικής εξάντλησης, καθώς προσπαθούσα να καταγράψω όσα περισσότερα μπορούσα και να μεταφέρω το φρενήρη ρυθμό μιας προεκλογικής εκστρατείας. Στο επίπεδο της πρόσβασης στο χαρακτήρα και τις καταστάσεις, δεν είχα κανένα πρόβλημα με τον κυρ-Γιάννη, ο οποίος έδειχνε να με εμπιστεύεται με τον δικό του τρόπο,

δηλαδή αγνοώντας με. Πιο πολλή δυσπιστία συναντούσα από το περιβάλλον του, καθώς πάσχιζαν με κάθε τρόπο να τον «προστατεύσουν», αλλά αυτό είναι μια μόνιμη κατάσταση καθώς ο κυρ-Γιάννης δύσκολα μπαίνει σε καλούπια πολιτικής ορθότητας που του θέτουν άλλοι.

Η τελευταία ταινία σας Ένα βήμα μπροστά, όπως και η προηγούμενη ταινία σας T4 trouble, επικεντρώνονται σε ασυμβίβαστες προσωπικότητες με ξεχωριστές διαδρομές, ο καθένας στο χώρο του. Τι σας οδήγησε να επιλέξετε τους συγκεκριμένους ήρωες για να πρωταγωνιστήσουν στις ταινίες σας;

Αυτό που με οδηγεί είναι η χαρά της κινηματογραφικής αφήγησης, με κέντρο την ανθρώπινη διαδρομή, που κάθε φορά βρίσκει τον ήρωα ο οποίος ενσαρκώνει την αναζήτηση, αλλά αυτό είναι και θέμα τύχης. Το πώς συναντά κανείς τα θέματά του δεν είναι πάντα προϊόν λογικής διεργασίας. Κατα κά-

ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΜΠΡΟΣΤΑ

Δημήτρης Αθυρίδης

ποιον τρόπο, αυτές οι δύο ταινίες μιλούν για το ίδιο πράγμα, είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος και αφορούν στις επιλογές και στη δύναμη της απόφασης και την ελευθερία που προσφέρεται, ή της αδυναμίας λήψης απόφασης, όταν τα πράγματα δηλαδή αποφασίζουν για σένα.

Το τέλος της ταινίας συνδέει την προεκλογική περίοδο με τη σημερινή καθημερινότητα της πόλης της Θεσσαλονίκης. Γιατί επιλέξατε να κάνετε αυτή τη μικρή αναφορά στο σήμερα; Μήπως αποτελεί και την αφετηρία για ένα νέο ντοκιμαντέρ «ένα βήμα μετά» την εκλογή του δημάρχου;
Προς το παρόν δεν σκέφτομαι ένα τέτοιο ντο-

κιμαντέρ. Η μικρή αναφορά στο φινάλε στο 2012, δηλαδή 2 χρόνια μετά τις εκλογές, έγινε σε σχέση με ένα ορατό πρόβλημα της πόλης και την εξέλιξή του και το τι συμβολίζει για την κατάσταση στη χώρα μας, τη φύση των προβλημάτων και τις διαφορετικές αφηγήσεις ερμηνείας τους. Και ήθελα να τονίσω επίσης, εν είδει πικρού σχολίου, πως αν η προεκλογική εκστρατεία και η νίκη μοιάζουν με το φλερτ με την εξουσία και το μήνα του μέλιτος, τότε, η άσκηση της εξουσίας αρχίζει και μοιάζει με τον γάμο και τα υπαρκτά καθημερινά προβλήματά του.

ΠΡΟΣΩΠΑ

Οι άνθρωποι παραμένουν αυτό που είναι ακόμη κι αν τα πρόσωπά τους καταρρεύσουν.
Μπέρτολτ Μπρεχτ

Πρόσωπα που σε κάνουν να αναπολείς και να ελπίζεις, να χαιρέσαι και να λυπάσαι, να προβληματίζεσαι και να στριφογυρνάς στο κάθισμά σου, πρόσωπα που υπενθυμίζουν ότι ο καθένας μας «λάμπει» μέσα στη μοναδικότητά του. Ετερόκλητοι χαρακτήρες με ξεχωριστές ιστορίες στις αποσκευές τους και κοινό άξονα την αυθεντικότητά τους, έτσι όπως τους τολμούν να αφουγκραστούν οι Έλληνες δημιουργοί. Αυτά τα πρόσωπα κυριαρχούν στα ελληνικά ντοκιμαντέρ του 15ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης.

της **Αλεξάνδρας Κόλια**

Ανθρωποι από τον χώρο της Τέχνης, της επιστήμης και της πολιτικής, αλλά και άνθρωποι της διπλανής πόρτας που κάνουν τη διαφορά, συχνά ξεπερνώντας τα όριά τους, όλοι πρωταγωνιστούν σε προσωπικά ντοκιμαντέρ. Εκεί οι αντεργκράουντ σκιές του παρελθόντος (Φωνές από το υπόγειο [1] του **Γιάννη Χαριτίδη**, Για την αποκατάσταση του μαύρου - Κατερίνα Γώγου του **Αντώνη Μποσκοϊτή**) συναντούν τη διανοήση του παρόντος (Μία μέρα από τη ζωή του Θάνου Λίποβατς [2] του **Παναγιώτη Κράββαρη**) και η καλλιτεχνική πρωτοπορία του χθες (Anaparastasis: Η ζωή και το έργο του Γιάννη Χρήστου (1926-1970) [3] του **Κωστή Ζουλιάτη**), δίνει τη σκυτάλη στα ταλέντα του αύριο (Black Box [4] του **Γεράσιμου Ρήγα**).

νάγου και του **Κώστα Μακρινού**. Παράλληλα, τέσσερις υποψήφιοι βουλευτές κατά την περίοδο της προεκλογικής τους εκστρατείας, εκτίθενται, χωρίς σχόλιο, στο ντοκιμαντέρ *Δημοκρατία, ο δρόμος του σταυρού* [11] του **Μάρκου Γκαστίν**. Τα συμπεράσματα, όπως πάντα, ανήκουν στον θεατή...

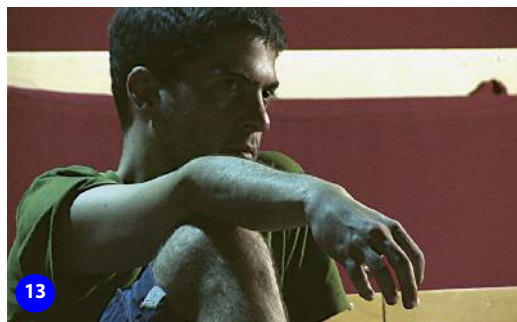
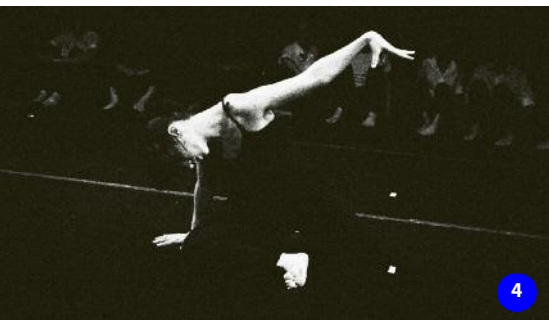
Κόντρα στη μιζέρια των καιρών, βαδίζουν γενναία δύο νέοι άνθρωποι που διαπρέπουν ο καθένας στον τομέα του, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, και μαρτυρούν, όπως προοικονομεί ο τίτλος της σειράς της ΕΡΤ όπου εντάσσονται, πως *Ες αύριον τα σπουδαία*. Σε αυτά τα *Πορτρέτα του αύριο*, παρακολουθούμε τη βιολόγο και ερευνήτρια Έλλη Παπαεμμανουήλ, η οποία έχει ήδη στο βιογραφικό της μια επαναστατική ανακάλυψη κατά της λευχαιμίας (*Μια μικρή άγνωστη μαθήτριά* [12] του **Μιχάλη Λυκούδη**), καθώς και τον θεατρικό σκηνοθέτη Δημήτρη Καρατζά, που τα τελευταία χρόνια έχει καταπλήξει κοινό και κριτικούς (*Δημήτρης Καρατζάς* [13] της **Κλεώνης Φλέσσα**).

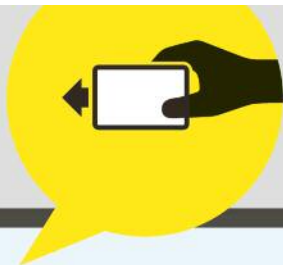
Ζωές αξέχαστες και συναρπαστικές, σαν ταινίες και τραγούδια που νικούν το χρόνο, ξετυλίγονται στα βιογραφικά ντοκιμαντέρ *Ντίνος Κατσουρίδης: Μια ζωή σαν σινεμά* [5] της **Ισαβέλλας Μαυράκη** και *Σταύρος Κουγιουμτζής: Μια καληνύχτα πες μου* [6] του **Τηλέμαχου Κοεμτζόπουλου**. Οι Παντελής Βούλγαρης, Περικλής Χούρσογλου, Νίκος Κυπουργός, Σάιμον Μπλουμ-Νικολαΐδης και Δημήτρης Παπαδημητρίου, μεταξύ άλλων, μιλούν για τη μαγεία της κινηματογραφικής μουσικής στο ντοκιμαντέρ *OST - Original Soundtrack* [7] του **Φάνη Λογοθέτη**. Και από τη μουσική, στη φωτογραφία μάς μυούν δύο ντοκιμαντέρ της σειράς της ΕΡΤ, *Οπτική γωνία*. Στο *Ο ξένος - Γιώργος Δεπόλλας* [8] του **Σταύρου Ψυλλάκη**, ο ασυμβίβαστος φωτογράφος Γιώργος Δεπόλλας αυτοπρονομεύεται και γοητεύει. Στην *Οπτική γωνία: Photoville* [9] του **Νίκου Πανουτσόπουλου**, το Μπρούκλιν, η Λήμνος κι ένα πρωτότυπο «χωριό» της φωτογραφίας, στεγασμένο σε κοντέινερ-εκθεσιακούς χώρους, δίνουν το στίγμα μιας τέχνης χωρίς σύνορα.

Άνθρωποι καθημερινοί, αλλά και μαζί ξεχωριστοί, κλέβουν την παράσταση: όπως, για παράδειγμα ο αθλητικογράφος Γιώργος Γεωργίου, χάρη στη χειμαρρώδη ιδιοσυγκρασία του, που ξεδιπλώνεται στο *Έξω από τα δόντια* [14] του **Μενέλαου Καραμαγιώλη** (μέρος της σειράς της ΕΡΤ *Συναντήσεις με αξιοσημείωτους ανθρώπους*). Ο Ζοάν, η Άννα, ο Χασάν και ο Ιβάν αποκαλύπτουν την καθημερινότητά του να είσαι νάνος στο ντοκιμαντέρ *Από κάτω χαμηλά* [15] της **Χριστίνας Πιτούλη** και του **Μιγκέλ Ιλარი**, ενώ ο ήρωας του **Τζώρτζη Γρηγοράκη** στην ταινία *Celtman* [16] υπερβαίνει σώμα και ψυχή συμμετέχοντας, κάτω από ακραίες συνθήκες, στο ομότιπλο σκωτσέζικο τρίαθλο.

Με φόντο την Ελλάδα της κρίσης, πριν από τις καθοριστικές εκλογές του 2012, οι Active Member περιοδεύουν με όπλο τους σαρωτικούς στίχους τους, στην ταινία *Το κλεμμένο μας τσίρκο* [10] του **Χρήστου Πα-**

Όλα τα πρόσωπα, τελικά, συγκλίνουν σ' ένα: στον άνθρωπο και στη μοναδική αλήθεια του. Αυτή κερδίζει κάθε στοίχημα: του δημιουργού με τον εαυτό του, με το υποκείμενό του και εν τέλει με τον θεατή. Ας απολαύσουμε αυτά τα αληθινά πρόσωπα στο 15ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης.

biscotto MEMBERS

ΚΑΡΤΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΚΠΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ biscotto 2310 ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΤΟΥ PORTAL biscotto.gr

ενημερώσου στο biscotto.gr... γίνε μέλος... απόκτησε και εσύ τη δική σου κάρτα!

ΠΩΣ;

01. ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΑ ΣΤΟ **2310253878**
02. ΣΤΕΛΝΟΝΤΑΣ E-MAIL ΣΤΟ **biscotto@mediaview.gr**
03. ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ PORTAL ΣΤΗΝ **ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ 32Α, ΚΕΝΤΡΟ** (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 10:00-18:00)
04. **ONLINE** ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΟΥ ΣΤΗ ΦΟΡΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΒΡΕΙΣ ΣΤΟ **www.biscotto.gr** ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ ΘΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΗΣΟΥΜΕ ΑΜΕΣΑ ΜΑΖΙ ΣΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΡΤΑΣ ΣΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΟΥ.

facebook.com/biscotto2310
twitter.com/biscotto2310
foursquare.com/biscotto2310

Your one **POST PRODUCTION** stop

GRADE | ACQUIRE | EDIT | FINISH | MASTER

Since our kick-start in 2007, throughout those six years we became involved with a lot of projects. That experience, along with a team of trusty collaborators and with the support of a constantly upgraded advanced equipment we can provide you with the opportunity to visualize your work.

6, Ifikratous str., Athens, Atika, 116 34, Greece | 210 75 61 050 | www.authorwave.com

Γεμάτη περιεχόμενο!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημερήσια Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Έτος 92ο • Αρ. φύλλου 27.800

www.kathimerini.gr • € 4,00

www.kathimerini.gr

LEON & PARTNERS

ΕΝΑ ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟ ΣΤΟ ΘΕΡΜΑΪΚΟ

Είναι πολύ σημαντική η επιτυχία του φεστιβάλ ντοκιμαντέρ. Ειδικά σε μια πόλη που ο αέρας μπορεί να πάρει πολύ εύκολα μαζί του τις εικόνες και τις ιστορίες. Και ακόμα περισσότερο αν συνυπολογίσουμε πως δεν είναι και το πιο λαοφιλές είδος – εκτός αν πιστέψουμε τις δηλώσεις των αστέρων της tv οι οποίοι άπαντες στις συνεντεύξεις τους δηλώνουν με περηφάνια ότι στην τηλεόραση βλέπουν μόνο ντοκιμαντέρ.

Δεν είναι λίγες οι φορές που ένα ντοκιμαντέρ μπορεί να σου προσφέρει εντονότερη συγκίνηση από μια fiction ταινία. Επειδή βέβαια έχουμε συνηθίσει να συναντάμε στους σχετικούς ορισμούς την τέχνη ως μια άλλη, συνήθως φανταστική, αναπαράσταση της ζωής, ορισμένες φορές μας είναι δύσκολο να θεωρήσουμε το ντοκιμαντέρ «καθαρή», αυθεντική τέχνη.

Το ντοκιμαντέρ θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι η τέχνη του σκηνοθέτη που διαθέτει την ικανότητα να παρουσιάζει την αισθητικοποιημένη του εκδοχή για τα συμβάντα, δίχως να τα αλλοιώνει σε βαθμό αμφισβήτησης της ύπαρξής τους. Εξαιρούνται ασφαλώς τα ψευδοντοκιμαντέρ, ως συνειδητά επινοημένη δημιουργία.

Εδώ όμως ανακύπτει ένα άλλο ερώτημα: είναι το ντοκιμαντέρ «ενάντια στο μύθο»; – ή έστω ένας μετά-μύθος. Και ναι και όχι θα έλεγα, ειδικά αν δεχτούμε πως στο ντοκιμαντέρ η βα-

σική ιδέα του σεναρίου έχει ήδη γραφτεί από τη ζωή. Είναι κατά ένα τρόπο όμως και αντί-μυθοπλασία, μια αισθητική αφήγηση στον ίδιο βαθμό και με τον ίδιο τρόπο που θεωρούμε αμιγή έργα τέχνης στη λογοτεχνία τις (αυτό)βιογραφίες.

Όπως ήδη φαντάζεστε, είναι δύσκολο να μοντάρει κανείς τη ζωή σε πλάνα.

Τι άλλο λοιπόν μπορεί να προσφερθεί μέσω αυτής της ιστορίας;

Ας σκεφτούμε το ντοκιμαντέρ ως ένα ημερολόγιο εικόνων. Ή ως μια προσπάθεια να επανεγγραφεί ο χρόνος, η ρεπορταζιακή όψη της ταινίας. Ούτως ή άλλως, ακόμα και όταν βρισκόμαστε σε μια συνθήκη περισσότερο κοντινή στην πραγματικότητα, αυτά που θα φιμωγραφηθούν, αυτά που θα γίνουν αφηγήσεις, θα πρέπει να αποτελούν εξαιρέσεις της καθημερινότητας. Ας μη λέμε όμως μόνο τα θετικά.

Το ντοκιμαντέρ δημιούργησε και το κακέκτυπο, την παραφθορά του: τα reality shows. Είναι μια επαισχυντη, εν τούτοις πολύ ενδιαφέρουσα περίπτωση. Εδώ η παρουσίαση της ζωής επειδή είναι «ζωντανή» και ολόφρεσκια στα αδηφάγα μάτια του κοινού που αποφασίζει για την τροπή της, καταλήγει να είναι μια φθηνή υπόκριση. Οι «ήρωες» των reality shows υποδύονται, με κάκιστο τρόπο, τους εαυτούς τους, σε ένα πάρτι ομοιωμάτων με ωφελμιστικούς και ναρκισσιστικούς σκοπούς.

Η εμφάνιση του διαδικτύου προσέφερε στην

«Και ας φανταστούμε πως αναθέτουμε σε δέκα σκηνοθέτες να κάνουν ένα ντοκιμαντέρ για την ιστορία της πόλης, ή ακόμα και για συγκεκριμένα περιστατικά ή πρόσωπα. Προφανώς θα είχαμε ως αποτέλεσμα δέκα διαφορετικά ντοκιμαντέρ. Ακόμα δεν πειστήκατε πως το ντοκιμαντέρ είναι τέχνη;»

του Ιορδάνη Κουμασίδη

ανθρωπότητα, και μαζί και στην τέχνη, τη μεγαλύτερη δεξαμενή αλίευσης και επιβεβαίωσης πληροφοριών και υλικού, ενισχύοντας την παλαιότερη άποψη του Μπαζέν ότι το κοινό, παρότι έχει στα χέρια του μέσα επιβεβαίωσης των πληροφοριών,

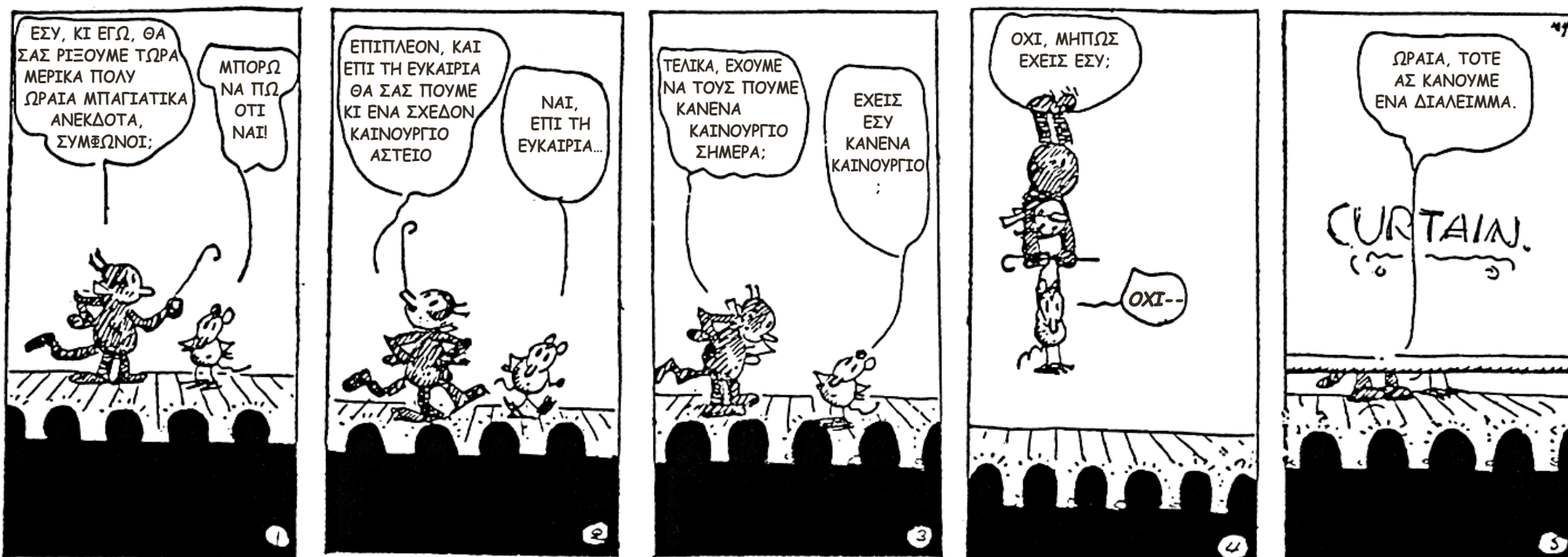
εν τούτοις αποζητά μια ντοκιμανταριστική αυθεντικότητα. Αυτή η κατάσταση μεγεθύνει την ανάγκη για γνώση και αισθητική ακόμα πιο εκλεκτική και εκλεπτυσμένη, ανάγκη που φτάνει ασφαλώς ως το ντοκιμαντέρ. Ας πάrouμε, τέλος, ως παράδειγμα την πόλη όπου ζούμε. Και ας φανταστούμε πως αναθέτουμε σε δέκα σκηνοθέτες να κάνουν ένα ντοκιμαντέρ για την ιστορία της, ή ακόμα και για συγκεκριμένα περιστατικά ή πρόσωπα. Προφανώς θα είχαμε ως αποτέλεσμα δέκα διαφορετικά ντοκιμαντέρ. Ακόμα δεν πειστήκατε πως το ντοκιμαντέρ είναι τέχνη;

Εάν λοιπόν το «documentaire» χρησιμοποιείται παλαιόθεν στα γαλλικά ως όρος που περιγράφει τις ταξιδιωτικές ταινίες, μπορούμε να πούμε πως αυτές τις μέρες συνωθούνται εδώ οι εμπειρίες πολλών ταξιδιών: ένα υπερωκεάνιο, λίγα μέτρα από τον Θερμαϊκό...

Ο Ιορδάνης Κουμασίδης είναι συγγραφέας.

Krazy Kat

του George Herriman

THE MANY FACES OF TRUTH

by Lilly Papagianni

More than ever, the 15th Thessaloniki Documentary Festival focuses on people: not just the filmmakers who bring their films to the festival's theaters, but to the fascinating subjects of their stories. Many of this year's Greek filmmakers have turned their cameras to important Greek personalities, some well known and some more obscure, who nevertheless shape the social and cultural landscape of our country. Why not discover some of them?

Anaparastasis: The Life and Work of Jani Christou (1926-1970), is the story of one of the great figures of 20th century avant-garde music, who in his short life produced unique tonal landscapes. In *One Step Ahead*, Yiannis Boutaris, the unconventional Thessaloniki mayor and former winemaker, is revealed through his 2010 election campaign. *Our Stolen Circus* chronicles the performances of one of Greek hip-hop's foremost musicians, B.D. Foxmoor, who turns the country's financial and moral woes into hard-

hitting lyrics and melodies. *Portraits of Tomorrow: Dimitris Karatzas* peers into the work of a 20-something theater director who may be the fresh-faced future of Greek theater.

PATRICIO GUZMÁN

Although he is clearly a political filmmaker and chronicler, the 15th TDF honored documentarian, **Patricio Guzmán**, ultimately concerns himself with the impact of these great forces unto his country's people. The Festival screens 9 of his extraordinary films, including *The Battle of Chile* in its three parts. In an interview for *First Shot*, Guzmán describes his work: "A documentary is not a faithful reproduction of reality, but rather its interpretation by a director, a manufacturer of meaning. I have never wanted to make fiction (I actually made one fiction film that was a tremendous failure), because I prefer three-people crews and the inti-

macy that this affords. Documentary is the 'chamber music' of cinema. To me, it is a kind of poetry. It attracts smaller audiences, but it can be quite influential. Generally, one of the most beautiful things that people have today, when their lives are so full of strife, is the endless world of the Arts".

Art Center of Thessaloniki in the Port.

IN THEIR OWN WORDS:

Christophe Cupelin, *Captain Thomas Sankara*

"My film is a kind of tribute to those who, at some point in history, have tried to take control of their destiny. It means the ability to envision a future that is not organized by the dictates of inhuman finance and savage capitalism."

Dimitris Athiridis, *One Step Ahead*

"What motivates me is the joy of cinematic narration with the human journey

at its heart, as well as finding the hero who embodies this journey, which more often than not can be a matter of luck."

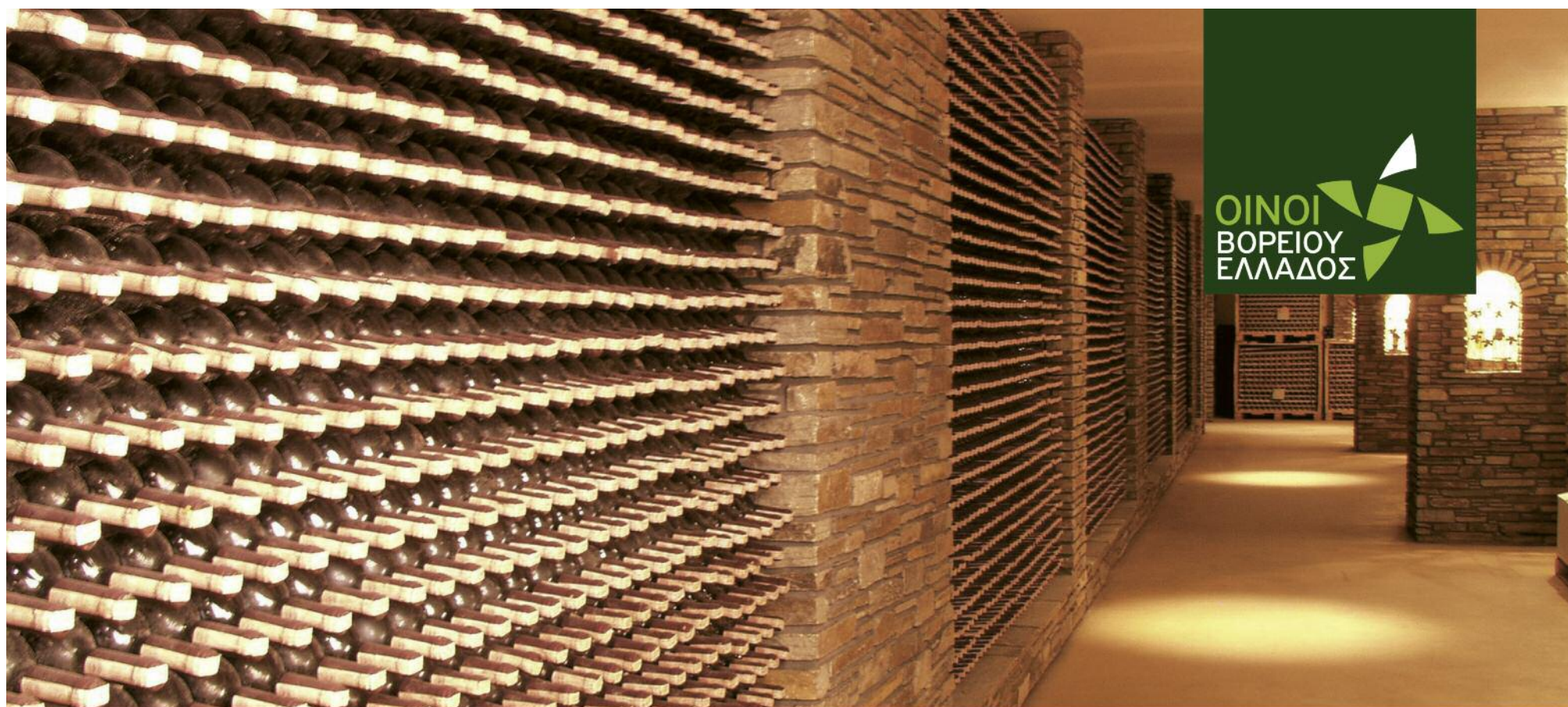
Stefan Haupt, *Sagrada: The Mystery of Creation*

"I was fascinated by this group of people working together as a team on something that is obviously much bigger than themselves, and that outlives most of them. This common, collective inspiration touched me".

Stelios Kouloglou, *Neo-nazi: The Holocaust of Memory*

"A day after May's national elections, various media revealed that the towns of Kalavrita and Distomo gave 1.000 votes to the Golden Dawn party; these are two places devastated by the Nazi horrors during WWII and they seemed to be validating, with their votes, the political descendants of their killers. I later discovered that these news were manufactured, but all this made me think about historical memory".

DON'T MISS our **STAFF 'N' VOLUNTEER PARTY**, 21/03, 22:00 at Favela (special prices for accredited guests) and the archeological trip to **VERGINA**, 22/03, departure at 09:00.

Οίνοι Βορείου Ελλάδος

Γιαννιτσών 90, 546 27, Θεσσαλονίκη, Τ. 2310 281.617, 2310 281.632, Φ. 2310 281.619

www.winesofnorthgreece.gr, www.wineroads.gr, www.facebook.com/winesofnorthgreece, info@wineroads.gr

15^ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης 15-24 ΜΑΡΤΙΟΥ

**ΕΙΚΟΝΕΣ
ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ**

ΕΡΤ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Η ΕΡΤ ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟ. ΕΠΕΝΔΥΕΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.